



UNIVERSITAS TARTUENSIS

Tartu ülikooli ajakiri

VEEBRUAR 2018 NR 2 (2468)



TARTU ÜLIKOO

KUI TÄNAVAKUNST POLE TÄNAVAKUNST



LASTE JA NOORUKITE
PSÜHHIAATER ROKIB
MITMES BÄNDIS

VILISTLANE JA TUDENG
LOOVAD UUE VIISI MEE
TARBIMISEKS

ÕPETAJALE VAJALIKUD
OSKUSED JA
OMADUSED

Ärme kardada äpardumist

Kaastudeng muljetas hiljaaegu oma praktika-kaitsmisest. Jutu käigus nentis ta, et väga paljud tema kursusekaaslasel valisid praktikakoha selle järgi, mida nad juba teha oskavad. Seda sellepärast, et kardetakse läbikukkumist.

Taoline suhtumine tundub mitmes mõttes vale, aga kui selle üle mõelda, siis mitte eriti üllatav. Praktika peaks olema koht, kus tudengid saavad uusi kogemusi. Seda aga ei juhtu, kui üliõpilased valivad kohad, kus nad teavad, et saavad probleemideta hakkama.

Juba lapsest saati sisendatakse meile, et nurjumine on midagi hirmsat. Eks ta mõneti olegi, sest see tähendab, et oleme midagi valesti või kehvasti teinud. Samamoodi on ju koolis: halb hinne on läbikukkumine.

Ma ei leia, et ebaõnnestumisi tuleks karta, sest just nende kaudu õpime kõige enam. Kas teil on ka nii juhtunud, et mõnes eksamis või kontrolltöös olete pannud mööda mõne vastusega – mis tundub endale hiljem hästi piinlik –, aga õige vastus on teil siamaani meele? Minul on päris tihti nii olnud. Näiteks pidin ma algklassides ühes etteütleses kirjutama sõnapaari «inglise keel», aga mina kirjutasin «inglis keel». Ma mäletan siamaani väga selgelt, kuidas õpetaja seletas, et sel väljendil on ikka e-täht ka lõpus.

Kõnesolev näide näitab väga selgelt, et ebaõnnes-



FOTO: ANDRES TENNUS

SANDRA SAAR
UT toimetaja

tumised on need, millest õpitakse. Kui teeme midagi valesti, siis vead, ja seeläbi ka õiged vastused, jäävad meile suurema tõenäosusega meelde, kui siis, kui oleme töös kõik veatult teinud. Seega ongi kummaline, et kardame nii hirmsasti midagi valesti teha, eksida.

Hiljaaegu pakuti mulle üht põnevat projekti, mille peale läksid mu silmad särama. Sekundi murdosa jooksul istutas mu pähe end mõte, kas ma ikka saan hakkama. Minu jaoks oli see midagi uut, sest varem olen pigem pea ees sukeldunud sellistesse väljakutsetesse.

Ootamatud ja kiiruga vastu võetud otsused on tavaliselt

olnud ühed parimad, mis ma teinud olen. Mul on hea meel, et olen pigem mõtlematult tegutsenud, sest kui liiga pikalt mõelda, siis leiab alati tohutult vabandusi, miks mitte üht või teist asja teha. Seega on minu soovitus vähem mõelda ja olla rohkem vahetu ning tulla oma mugavusalast välja. Ma arvan, et praegu olen ma kõhklema hakanud sellepärast, et olen teatavas mugavusalas. Siis tundubki natuke hirmus oma elu muuta, sest äkki teen midagi halvemaks. Samas muudab paigalseis elu ka igavamaks.

Seega soovitan ma sel aastal kõigil kiiremini oma jah-sõna öelda, kui miski paneb tõesti silmad särama. Ärge jätke hirmust ebaõnnestumise ees midagi teemata, see võib väärtuslik kogemus olla. **UT**

UT UNIVERSITAS TARTUENSIS
Tartu ülikooli ajakiri

Universitas Tartuensis on Tartu ülikooli ajakiri. Ilmub kord kuus. Tiraaž 2800. Tellimisindeks Eesti Postis 00892 • Aadress: Ülikooli 18-102, Tartu 50090; telefon: 737 5686, 553 9321; e-post: ajakiri@ut.ee; Facebook: www.facebook.com/universitastartuensis; koduleht: www.ajakiri.ut.ee.

Vastutav väljaandja Jaan Rosental, **peatoimetaja** Virgo Siil, **toimetaja** Sandra Saar, **teabetoimetajad** Kady Sõstar ja Iris Herman, **keeletoimetaja** Mari Mets, **esikaane foto** Virgo Siil, **küljendaja** Margus Evert, **trükk** Ecoprint.
• Universitas Tartuensis kujunduslahendused, kõik ajakirjas avaldatud artiklid jm tekstitid ning fotod ja illustratsioonid on autoriõigusega kaitstud teosed. Toimetus lubab neid kasutada vaid eelneval kokkuleppel koos viitega autorile ja Universitas Tartuensisile. • Toimetusel on õigus kaastöid nende selguse huvides toimetada ja lühendada. • **UT kolleegium:** Maaja Vadi (esinaine), Sulev Kõks, Ivo Volt, Mart Noorma, Villu Päärnt, Indrek Treufeldt, Katrin Pajuste-Kuul, Egert Puhm.



4

4 UUDIS Ülikooli töörahaloluuring annab põhjust rõõmustamiseks, aga ka kriitikaks.



10

10 PERSOON Arstide perekonnast pärit noorte psühhiaater mängib vabal ajal bändides.



14

14 TUDENGID Tartu ülikooli aastakümneid tegutsenud ajalooringist sai koostöös ERR-iga ajutiselt filmiring.



22

18 INTERVJU Psühholoog ja koolitaja Ave Eero räägib õpetajatele vajalikest oskustest-omadustest.



29

22 ETTEVÕTLUS Tartu ülikooli magistrant ja vilistlane lõi uue viisi, kuidas mett tarbida.

29 TEADUS Tänavakunstimfestivali korraldaja Sirje Joala uuris, kuidas festivalid tänavakunsti mõjutavad.

33 REISIKIRI Riigiteaduste vilistlane Kertu Tenso räägib Egiptuses elamise ja töötamise eripärastest.

37 ESSEE Karl Lembit Laane sõnul rikub läbimõtlema õppetegevus tudengite tervist.

39 AJALUGU Põgus ülevaade rektoritest keerulistel neljakümneandel.

41 järelehüüded, kaitsmised, stipendiumid, teated, tunnustused, õnnitlused, juubelid, vaba aeg

Järgmine Universitas Tartuensis ilmub 2. märtsil 2018.

roheline trükkis
Trükitud keskkonnateadlikus trükiettevõttes Ecoprint

Tööraahulolu küsitlusele vastas rekordarv töötajaid

Küsitlusele vastas 1641 töötajat (47,4% vastamiskutse saanud inimestest). Koondpilt tugiuksute tööst kujunes 316 hinnangu põhjal, mille andsid üksuste juhid ning administratiivtöötajad valdkondadest ja tugiuksustest.

Oma tööd huvitavaks ja oluliseks pidavate inimeste osakaal on jätkuvalt tähelepanuväärselt kõrge. Oma tööd pidas huvitavaks 98,3% vastanutest ja huvitavaks 96,8% töötajatest. Töö huvitavus on ülikoolis tööga rahulolu mõjutavate tegurite pingereas esikohal. Ülikooli töötajad on tööga ülikoolis väga rahul eelkõige seetõttu, et peavad oma tööd huvitavaks ja mõtestatuks. Kokku võttes on oma tööga suuremal või vähemal määral rahul 92,3% vastanutest. Summaarset rahulolu kirjeldav näitaja on küll võrreldes eelmise küsitlusvooriga 1,9 protsendipunkti võrra langenud, ent jääb viimase viie aasta keskmisele tasemele. Samas on püsivalt kasvanud nende töötajate hulk, kes on oma tööga väga rahul.

Peale töö huvitavuse on tööraahulolu mõjutavad tegurid tööõhkkond ning palk. Oluliste teemadena joonistusid tööraahulolu kujundavate tegurite pingereas välja ka töö olulisus, kolleegide toetus, tööstressi tase, piisava aja olemasolu isikliku elu jaoks ning vahetu juhi juhtimisstiil.

Tööõhkkonda ei pea positiivseks iga kaheksas ülikooli töötaja

(2017. aastal 12,3%, 2016. aastal 11,6%). See on üks teemasid, millele tuleb ülikoolis senisest enam tähelepanu pöörata. Sarnasel tasemel on rahulolematuse määr tööruumi ja füüsilise töökeskkonnaga (2017. aastal 11,7%, 2016. aastal 13,2%). Töövahenditega on lugu ülikoolis üsna hästi, nendega on rahul 93,6% töötajatest. Palgaõigluse



OMA TÖÖD PIDAS HUVITAVAKS 98% VASTANUTEST.

puhul on tulemus jäänud mõõdund küsitlusvooru tasemele: oma palka peab õiglaseks 61,4% töötajaskonnast.

Aastate võrdluses joonistusid välja püsiv edenemine neljas teemas. Kaks neist on juhtimise kvaliteeti iseloomustavad tagasiside saamine oma töö kohta ning heade tulemuste märkamine ja tunnustus. Ülejäänud kaks väikest, aga püsivat edenemist näitavat teemat on seotud erialase arengu ja tööstressiga: need on tasapisi kasvav rahulolu tööalaste enesetäiendusvõimalustega (2017. aastal 84,3%

rahulolualasse jäävaid vastuseid) ning töö ja muu elu tasakaaluga (2017. aastal 77,8% rahulolu väljendavaid vastuseid).

Tugiuksuste tagasiside küsitlustes paluti hinnata ülikooli tugiuksuste tööd tavapärase seitsme teema lõikes. Tugiuksuste tööle antud koondhinnangut peegeldava väite puhul jäi rahulolualasse 94,8% vastustest, see on viimase viie aasta kõrgeim näitaja. Kasvanud on ka hindamiskaala kõige positiivsemasse alasse jäävate vastuste osakaal (49,3%). Enim arenguruumi on tugiuksustel teenuste kättesaadavuse ning kutsealase suhtlemisstiiliga. Nende teemade puhul oli rahulolematust väljendavate vastuste protsent vastavalt 4,7% ja 3,8%. Tugiuksuste tegevimateks külgedeks peeti 2017. aastal probleemi lahendusvalmidust ning kokkulepetest kinnipidamist.

Küsitluste koondtulemustes ei ilmnud statistiliselt olulisi erinevusi 2017. aasta ning varasemate aastate võrdluses. Võib öelda, et ülikooli töökeskkond on püsiv ning endist viisi head tööd toetav. Küsitluste mõte on pakkuda arendavat tagasisidet, seda ülikooli kui terviku, eriti aga just üksuse tasandil. Tõelist kasu saab küsitluskokkuvõtetest aga alles siis, kui need igas üksuses aruteluks ja mõtestamiseks võetakse ning töökeskkonda kujundavaid otsuseid tehes nendega ka päriselt arvestatakse. ●

Tartu ülikooli lahtiste uste päev toimub sellel aastal 28. veebruaril

Huvilistel on võimalik tutvuda Tartu ülikooli õppekavade ja erialadega, osaleda ligi sajast erinevas töötoas ja seminaris ning saada vastused kõige põletavamatele sisseastumist ja vastuvõtukatseid puudutavatele küsimustele.

Töötubasid ja seminare korraldavad kõik Tü instituudid ja teaduskonnad, et huvilised saaksid enne ülikooli astumist just neid huvitava erialaga tutvust teha. Töötubadesse ning seminaridesse tasub varakult registreerida, sest kohtade arv on piiratud. Samuti on võimalik tutvuda Eesti ainsa tudengilinna üliõpilaseluga ühiselamutes ja

näha Tü akadeemilist spordiklubi ning külastada ka ülikooli muuseumi.

Esmakordselt on lahtiste uste päeval võimalik näha ka kogu Tartu ülikooli tutvustavat audiovisuaalset videoetendust, kus õpilased viiakse rännakule mööda Tü õppekavasid, tudengielu ja kõrgharidusvõimalusi.

Tü lahtiste uste päev toob igal kevadel Tartusse sadu noori üle Eesti. Ülikooliga oodatakse tutvuma ennekõike gümnaasiumiastme õpilasi, kes saavad soovi korral Eesti eri punktidest ülikoolilinna sõita tasuta bussidega. Bussidele registreerumine toimub 11.–26. veebruaril.

Ajakava
10.00–13.00 Infomess Tü aulas
11.00–11.45 Tü audiovisuaalne videolavastus (eelregistreerimisega)
11.00–11.30 Vestlusring karjäärivalikute teemal (Tü peahoone senati saal)
12.00–12.30 Sisseastumise teabetund (Jakobi 2, ringauditoorium)
13.00–16.30 Tutvumine Tü valdkondadega; osalemine töötubades ja seminaridel
15.00, 15.30 ja 16.00 ekskursioon ühiselamutes Narva mnt 25 ja Narva mnt 89. Kogunemine toimub fuajees.
15.30 Tü spordiklubi ekskursioon (Ujula 4) ●



LAHTISTE USTE PÄEVAL SAAB TEAVET OTSE INIMESTELT, MITTE EI PEA SEDA INTERNETIST OTSIMA.

TÜ tõusis ihaldusväärseimate tööandjate edetabelis seitse kohta

CV Keskuse iga-aastasest uuringust selgusid Eesti hinnatuimad tööandjad ehk asutused, kus eestimaalased enim töötada sooviksid. Tartu ülikool on võrreldes möödunud aastaga tõusnud 19. kohalt 12ndaks.

Eesti ihaldusväärseima tööandja tiitli sai aga Eesti Energia. Teisele kohale tuli Telia ja kolmandaks tõusis Skype Technologies OÜ, kes möödus 2017. aastal kolmandale kohale tulnud ettevõttest Swedbank AS.

Uuringust selgusid ka Eesti ihaldusväärseimate tööandjate omadused ehk retsept, kuidas olla Eesti tööturul kõrgelt hinnatud tööandja.

Kõige tähtsamaks pidasid töövõtjad häid karjäärivõimalusi, millele järgnesid konkurentsivõimeline palgatase ja võimalus end teostada.

Samuti pidasid töövõtjad tähtsaks tööandja ausust ja head mainet tööturul ning rahvusvahelisi arenguvõimalusi.

Edetabeli TOP 20

1. Eesti Energia AS
2. Telia Eesti AS
3. Skype Technologies OÜ
4. Swedbank AS
5. Transferwise Ltd Eesti filiaal
6. AS Tallink Grupp
7. AS LHV Pank
8. Playtech Estonia OÜ
9. ABB AS
10. Pipedrive OÜ
11. Microsoft Estonia OÜ
12. Tartu ülikool
13. Elisa Eesti AS
14. Nortal AS
15. AS Tallinna lennujaam
16. Riigimetsa majandamise keskus (RMK)
17. Kalev AS
18. Kaubamaja AS
19. Cleveron AS
20. AS SEB pank

Uuringus hinnati tööandjaid üle 8000 korra. Edetabeli koostamisel ka negatiivset tagasisidet, ehk küsiti, kus töötajad ei soovi töötada. ●



FOTO: VIRGO SIIL

Andmepõhine otsustamine tarkvaratehnikas ja juhtimises

INAUGURATSIOON

TÜ tarkvaratehnika professor Dietmar Pfahl 20. veebruaril kell 16.15 ülikooli aulas

Tarkvarast on saanud meie igapäevaelu lahutamatu osa. Tarkvarainsenerid peavad oma igapäevases töös tegema palju otsuseid. Nende otsuste kvaliteedist sõltub, kui edukaks osutub

tarkvarasüsteem. Erinevalt teistest inseneridest ei saa tarkvarainsenerid toetuda loodusseadustele, vaid peavad suurema osa oma otsustest langetama kogemuste ja empiirilisel tuletatud mudelite alusel.

Inauguratsiooniloengus käsitletakse meetodeid, mis aitavad tarkvarainseneridel nii empiirilisi uurimismeetodeid kui ka andme-kaevet ja masinõppetehnikaid



DIETMAR PFAHL

FOTO: ANDRES TENNUS

Nõukogu kinnitas Tartu ülikooli rektori valimise korra

Rektori valimise ja ametisse asumise tähtpäevi vaagides leiti, et rektori ametiaeg võiks alata akadeemilise aastaga. Rektori ametiaja alguseks määrati 1. august 2018. Kandidaatide esitamise tähtpäevaks kinnitati 15. märts 2018.

Nõukogu ja senati liikmed annavad ühisistungil 9. aprillil 2018 arvamuse kandidaatide sobivuse kohta. Rektori valimiskogu koguneb rektori valimiseks 26. aprillil 2018.

Kinnitati valimiskomisjoni koosseis. Valimiskomisjonile tehti ülesandeks kuulutada valimised välja hiljemalt 9. veebruaril 2018.

Nõukogu rõhutas, et ülikool vajab juhti, kes suudab ja soovib panustada Eesti rahvusülikooli eestvedamise kõrval ka kogu Eesti ühiskonna ning Eesti ja Euroopa kõrghariduse- ja teadusarendustegevuse arengusse.

Tartu ülikooli rektoriks kan-

dideerijalt oodatakse varasemat silmapaistvat tegevust õppe- ja teadusarendustöös ning akadeemilise liidrina.

Sobiv kandidaat on tõestanud end kogenud ja inspireeriva juhina, ta on eestkõneleja ja eestvedaja, tulevane ülikooli visiooni ja strateegiliste liikumissuundade seadja.

Nõukogu ootab rektoriks pürgijalt strateegilise juhtimise pädevusi, läbirääkimisoskusi, võimekust otsuste langetamisel ja elluviimisel.

Tunnustatud arvamusi liidrina on ta avalikkuses nähtav ja valmis võtma vastutust ülikooli esindamisel suhetes ühiskonna, riigiasutuste ja rahvusvahelise kogukonnaga, et hoida ülikooli jätkuvalt Eesti parima ja ühe Põhja-Euroopa parima ülikoolina.

Lisaks valimiste ettevalmistamisele leidsid nõukogu liikmed, et on tõstatunud vajadus nii üli-

kooli põhikirjas kui Tartu ülikooli seaduses eri rektori tööd ning nõukogu ja senati pädevusi puudutavate sätete ülevaatamiseks.

See arutelu tuleks peatselt avada. Esimene võimalus selleks tekib juba kõrgharidusseadustiku ettevalmistamise raames.

Ülikooli lähiaja arenduste aluseks on 29. septembril 2017 nõukogus heaks kiidetud rektoraadi tegevussuunad Tartu ülikooli põhieesmärkide – õppe ja teadustöö kvaliteedi ja efektiivsuse tagamiseks ning rahvusülikooli ülesannete täitmiseks.

Põhieesmärkide täitmine peab tuginema uuendatud karjäärimudelile ja palgapoliitika, finantsilise jätkusuutlikkuse tagamisele ja sissetulekute suurendamisele, strateegiliste investeeringutele inimvarasse ja infrastruktuuri, rahvus- ja rahvusvahelise ülikooli rollide tasakaalustamisele. ●

kasutades otsuseid langetada. Loengu lõpus esitatakse visioon sellest, milliseks võiks kujuneda andmepõhise otsustusprotsessi integreeritud raamistik tarkvaratehnikas.

Dietmar Pfahl omandas magistrakraadi Ulmi (1986) ja doktorikraadi Kaiserslauterni ülikoolis (2001) Saksamaal. Enne Tartu ülikooli dotsendina tööle asumist 2013. aastal töötas Dietmar Pfahl 8 aastat ettevõtluses (Siemens AG-s Saksamaal) ja pidas loenguid Kanadas Calgary,

Rootsis Lundi ja Norras Oslo ülikoolis. Ta on töötanud Saksamaa kosmoseuuringute keskusel ja Simula teaduslaboris Oslo lähedal.

Peale selle on ta ettevõtte Pika Research Inc. asutaja ja aastatel 2009–2015 oli ta selle Kanadas asuva ettevõtte direktor. 2008. aastast töötas Dietmar Pfahl abiprofessorina Calgary ülikooli Schulichi insenerikoolis.

2017. aastal valiti ta Tartu ülikooli tarkvaratehnika professoriks.

Teadusuuringutes on Dietmar Pfahl keskendunud andmepõhiste otsustusprotsessidele tarkvaratehnikas ja juhtimisel.

Ta on avaldanud artikleid tarkvaraprotsesside simulatsiooni ja parendamise, tarkvara-väljalasete planeerimise ja testimise kohta.

Ta on avaldanud enam kui 100 teaduspublikatsiooni kõrgetasemelistes erialaajakirjades ja konverentsiväljaannetes ning on rahvusvaheliste erialaühenduste IEEE ja ACM seniorliige. ●



Jüri Allik

VÄLDI IGAVAID INIMESI JA OLUKORDI

ISBN 978-9949-77-643-6, 550 lk. Hind kirjastuse e-poes 23 €.

Jüri Allik on Tartu Ülikooli eksperimentaalpsühholoogia professor ja psühholoogia instituudi juhataja. Ta on kolme – Eesti, Soome ja Euroopa – teaduste akadeemia liige. Jüri Allik on seni umbes 250 korral suutnud läbida eelretsenseerimise kadalipu ja avaldada – kas üksi või koos kolleegidega – artikli maailma parimates ajakirjades, kaasa arvatud Nature ja Science. Viimased kümme aastat on ta kuulunud psühhiaatria ja psühholoogia enimviidatud autorite 1% hulka, mis teeb temast Eesti ühe kõige mõjukama sotsiaalteadlase, kelle töödele on viidatud üle 16 000 korra. Lisaks teaduslikele artiklitele on ta kirjutanud esseid eestikeelsetes ajakirjades ja avaldanud mitu raamatut.

Matkides Juri Lotmanit, on selles raamatus Jüri Alliku mittememuaarid. Kuigi geenid lubavad kümneid tuhandeid aastaid ajas tagasi vaadata, on selle raamatu põhiraskus autori vaimsetel rännakutel väga mitmekesisel maastikul, mis ulatub Eesti mütoloogiast kuni selle kohani ajus, millega eestlane tunneb ära õ-hääliku.

W. Struve 1, Tartu, 737 5945, tyk@ut.ee, www.tyk.ee

Teaduskirjastus aastast 1632

 TARTU ÜLIKOOL
kirjastus

Ka vanemana tasub ülikooli astuda

Vanema elukogenud ja ülestöötanud inimesena päevasesse õppesse astudes on inimesel palju eelarvamusi, mis aga ei pruugi üldse tõeseks osutada.

Näiteks arvasin psühholoogiat õppima minnes, et nüüd räägitaksegi kolm aastat järjest ainult Freudist ja Jungist. Samamoodi valitses eelarvamus, et psühholoogia ei ole mingi teadus võrreldes loodusteadustega. Kuidas ma alles eksisin. Freudist ja Jungist anti meile ainult ülevaade.

Üks uus ja ülekaalukas suund on aga ennustava kodeerimise teooria, mis on saanud tuule tiibadesse 1990. aastate lõpust. See teooria räägib sellest, et inimese aju ei taju tegelikkust vahetult, vaid hoopis ennustab olevikku mälus oleva teabe abil. Üks põhjuseid on seejuures säästa organismi tarbitava energia kogust.

Psühholoogia aluskursuse osised on loogika koos loogikavärvatega, maatriksarvutused, programmeerimise alused ning kõike seda kattev infotöötlus. Laias laastus võib huvide järgi jagada tänapäeva Tartu ülikooli psühholoogia õppe kolme valdkonda.

Esiteks tehniline, matemaatiline ja infotöötluse põhine valdkond, milles uuritakse mehhanismi, kuidas aju töötab, ning sellel on ka väga palju seost IT valdkonnaga. Huvitav on see, et tänapäeval käsitleb psühholoogia aju kui arvutit. Psühholoogia mõistes on aju täpselt samasugune arvutusmasin, ainult tehtud süsinikust, mitte silikoonist, nagu meie igapäevakasutuses olevad arvutid. Nad on küll erinevad, kuid ühine




GLEN SIMSON
Psühholoogia 1. aasta tudeng

nimetaja on neil infotöötlus.

Teine huvipunkt on empiiriline ja ühiskondlik laste kasvatuse ja arengupsühholoogiline valdkond, milles uuritakse, kuidas lapsed ja inimesed läbi elu arenevad ning kuidas keskkond neid mõjutab. Ei saa ütelda, et see valdkond ei oleks faktipõhine, sest Piaget'i kognitiivse arengu teooria on väga tõsiselt võetav. Sellesse huvide rühma liigitaksin ka Raivo Männi eepilise loengu etoloogiast ehk loomade psühholoogiast, milles räägitakse väga asjalikult loomariigis toimuvatest protsessidest ja sellest, kui palju kõik need loomariigis toimu-

vad seaduspärad ka inimühiskonda mõjutavad.

Kolmas on bioloogiline ja kliiniline psühholoogia, mille eesmärk on inimesi teaduspõhiselt aidata. See on valdkond nendele inimestele, kes tõepoolest tahavad inimesi aidata.

Ma olen rõõmsalt üllatunud, kui paljud mu enda eelarvamused ei osutunud tõeks. Ka see üllatas, et psühholoogia kui teadus on viimase paarikümne aasta jooksul väga jõudsalt liikunud edasi empiirilistest teadusest kvantitatiivse ja korrastatud faktipõhise teaduse poole. Seega, kui on tõesti olnud mõttes, et psühholoogia on eriala, mis kutsus, siis ka vanemas eas soovitan visata kõrvale kõik eelarvamused ja kooli tulla. Tõdeda, et kõik kursusekaaslased on väga ägedad ja abivalmid ning juba ainuüksi nemad suudavad anda tugeva innustava laengu, et suunduda igapäeva üksluisest tööst uue maailma ja teadmiste avastamise värsksusse. 



TÄNAPÄEVAL KÄSITLEB PSÜHHOLOOGIA AJU KUI ARVUTIT, KUID SEE ON SÜSINIKUST, MITTE SILIKOONIST, NAGU MEIE IGAPÄEVASED ARVUTID.



FOTO: ERAKOJU

Psühhiaatria ja muusika käsikäes



PERSOON

Jürgen Kütner on laste ja noorukite psühhiaatria viimase aasta resident. Muuhulgas mängib ta ka Eesti ilmselt kuumimates ja tuntumates bändides Põhja Konn ja Lexsoul Dancemachine.

SANDRA SAAR
sandra.saar@ut.ee

Jürgen on pärit arstide perekonnast: tema isa oli arst, ema on onkoloog, vanem vend on kirurg, emapoolne vanaisa oli kirurg ja vanaema oli apteeker. Seega oli tema jaoks loogiline jätk minna edasi õppima just meditsiini. Hoolimata ema lootustest, et pojast saaks näitleja.

Jürgen aga soovis midagi praktilisemat teha ning kuna juba põhi- ja keskkoolis pakkusid keemia ja bioloogia talle huvi, siis näis arstiks õppimine õige valikuna.

Eesti keele kirjandi eest sai ta koguni 98 punkti ja ka teised eksamid läksid tal omal ajal hästi, nii et pilet arstiteaduskonda oli välja teenitud. Ühelegi teisele erialale noormees isegi mitte ei kandideerinud.

Praegu on tal käimas residentuuri viimane aasta ehk 11 aastat Tartu ülikoolis hakkavad läbi saama.

Jürgen rääkis, et õpingute jooksul on tal mitmeid erinevaid huvisid olnud. Vahepeal soovis ta onkoloogiks saada, aga kui

koolis algasid psühhiaatriaained, siis hakkas see valdkond teda lähemalt huvitama.

«Ühel hetkel tekkis mul heurekahtk, kui istusin TÜ psühhiaatriakliiniku auditooriumis ja vaatasin neid tähtsaid nägusid, kes loengusaalis piltide peal olid, ning tundsin, et see on minu koht ja ma pean siia jääma,» lausus resident.

Laste ja noorukitepsühhiaatria valis Jürgen seetõttu, et see on kiiresti arenev ning lihtsasti

mõttes lihtsam diagnoosida, sest üldjuhul suudab täiskasvanud inimene täpsemalt küsimustele vastata, tema sõnavara on laiem ja ta oskab end ka mingil määral analüüsida. Lapsed see-eest vahel ei soovi eriti rääkida ja nende usalduse võitmine võtab kauem aega.

Samas erinevad psüühilised mured võivad hoopiski lapse käitumise kaudu välja tulla. Seega on laste ja noorukitega rohkem nuputamist, et teada saada, mis



JÜRGENI EMA SOOVIS, ET POJAST SAAKS NÄITLEJA, ENT JÜRGENI SOOV OLII PRAKTILISEM JA NII ASTUS TA ARSTITEADUSKONDA.

suhestuv eriala.

Sellega kaasneb ka omamoodi paeluv ja kohati täiesti põhjendamatu stigmatiseeritus, mille põhjuseid on tema sõnul põnev lahti harutada.

Veel oli oluline ka see, et laste ja noorukitega on ravi osas võimalik palju rohkem ära teha, sest paljud psühhiaatrilised haigused algavad just noorukieas, mil saab märgata veel täpsemalt probleeme ning perekonda kaasates varakult sekkuda.

Jürgen usub, et täiskasvanutel on vaimseid häireid mõnes

neid vaevab.

Jürgen sõnul on kõige alus hea emotsionaalne kontakt enda lapsega ning vanematel tasub olla tähelepanelik kui lapse käitumises midagi märgatavalt muutub ning see häirib ka mudilase enda igapäevaseid toimetusi.

Depressiooni puhul on oluline märgata, kui laps ei vaimustu enam äkitselt asjadest, mis talle varem rõõmu pakkusid, kui ta tundub ebatahtlvalt kurvameelne või omaettehoidev. See võib olla esimene märk, et midagi on valesti.



FOTOD: ERAKOGU



» Erinevaid varjundeid, mida aga tähele panna, on Jürgenil sõnul tohutult. Peamine on siiski see, kui lapse tavapärase käitumises muutub midagi järsult.

Laste ja noorukite psühhiaatria nõuab Jürgenil sõnul palju püsivust ja süvenemist, sest iga juhtum on isikupõhine ning tuleb



BÄNDITEGEMISE TEGUSAIM AEG SATTUS JÜRGENIL KOKKU KOLMANDA ÜLIKOOLIAASTAGA, MIS ON ARSTITEADUSKONNAS KÕIGE RASKEM.

eraldi lahti võtta. See on tohutult pikk protsess võrreldes muu meditsiiniga.

Lapse iseloomustusi tuleb saada paljudelt allikatelt, näiteks vanematelt, koolist, treenerilt, sõpradelt, vanavanematelt. Kõik see teave tuleb ka läbi töötada ning lähenemine patsiendi murele peab olema süsteemne.

Oluline on alati vaadata, kuidas laps erinevates keskkondades käitub ja seejärel mõelda, kas sealtpoolt muutusi tehes saaks last kuidagi aidata.

Jürgen on seda meelt, et spetsialiste, kes noorukitepsühhiaatriaga tegelevad, ei ole Eestis piisavalt. Seetõttu on ka ravijärjekorrad pikad. Aga ta on hästi meelesstatud, sest üliõpilaste huvi antud erialaresidentuuri vastu on tõusuteel.

MUUSIKA ON RÕÖMU JAOKS

Jürgenil hobi on juba pikki aastaid olnud muusika, mis on teda väiksest peale paelunud.

Iga kord, kui ees oli ootamas sõit Põltsamaale vanavanemate juurde, tõusis ta hommikul varem üles, et pleierisse uute lugudega lint teha.

Autosõidu ajal sai see vanematele ette mängitud ja oodatud,

mida nad arvavad.

Jürgenil vanavanemate kodu asus Põltsamaal, kus suviti peatus ka tema onu, kes oli endale kättesaadavatest vahenditest elektrikitarril ehitanud.

See oli peidetud riidekapi taha, mis tegi sellest tol hetkel kõige põnevama eseme. Kui

keegi parasjagu ei vaadanud, sai kitarr salaja kapist välja võetud ja mängitud.

Mõni aeg hiljem ostis Jürgenil vanem vend Sander, kes töötab Põhja-Eesti regionaalhaiglas kirurgina, endale ehitusplatsil teenitud raha eest akustilise kitarr. Kui Sander tööle läks, näppas Jürgen selle venna tagant ja proovis mängida.

«Ehk siis ikka salaja näppamisega algas see hobi suuresti,» naeris ta.

Kitarril Jürgen mängima õppinud omal käel põhiliselt kuulmise järgi. Ka internet oli suur abimees.

Jürgen pole aga jäänud niisama nokitsema, vaid on kaasa teinud ka mitmetes muusikakollektiivides. Bänditegevust alustas ta 15–16-aastaselt.

NOORTEBÄNDI VÕISTLUS

Bände oli tal noorena mitmeid. Üks kollektiiv oli rokkbänd Speed King, kellega osaleti 2007. aastal ka Noortebändi konkursil, aga jäädgi Bedwettersi järel teiseks.

Peale teise koha õnnestus bändil saada seal parima vokalisti (Robin Juhkental), parima kitarristi (Jürgen Kütner) ja ka parima klahvpillimängija (Valter

Soosalu) tiitlid.

Jürgen nimetab seda kollektiivi omapäraseks, sest kui alustati, siis olid bändiliikmete vanusevahed päris suured: tema oli 17, Valter Soosalu aga 13.

Kui bändist lahkus laulja Robin Juhkental, hakkas kollektiiv hoopis eestikeelset muusikat tegema ning sai nimeks Põhja Konn. Esimesena viisistati Lydia Koidula luuletus «Ilu», mis sai endale saateks progressiivse roki värvid.

RASKEL AJAL TULEB HOBIDELE AEGA LEIDA

Bänditegemise tegusaim aeg sattus Jürgenil kokku kolmanda ülikooliaastaga, mis on arstiteaduskonnas kõige raskem. Kõige olulisem on Jürgenil sõnul ka nendel hetkedel leida aega enda hobide ja koolivälise tegevuste jaoks.

«Selge see, et arstiteaduskonnas on raske, aga sellepärast ei pea end ühiskonnast välja loikama,» lausus mees. Tema seda ei teinud. Reedel koolipäeva lõppedes istus Jürgen Tallinna bussi peale, et proovi sõita.

Nädalavahetused möödusidki peamiselt proove tehes ja pühapäeva õhtul tuli jälle sammud bussi peale seada, et tudengilinna tagasi sõita, sest algamas oli uus koolinädal. Vahepeal tekkis Põhja Konnal aga paar aastat pausi, kui bändiliikmed tegelesid muude tegemistega.

2013. aastal kutsuti Jürgen mängima Lexsoul Dancemachine'i, mis viljeleb souli ja funki. Alguses ei olnud ta sellest mõttest vaimustuses, sest pidas end rohkem rokimeheks, kuid ta andis sellele ikkagi võimaluse ning see stiil hakkas ka täiesti meeldima.

2015. aastal tuli välja Lexsoul Dancemachine'i esimene plaat «Deus Lex Machina», mis meeldis Jürgenil sõnul inimestele väga ja sagesid ka esinemisvõimalused. Eelmise aasta veebruaris käis bänd ka Inglismaal, kus muuhulgas esineti BBC raadios, mis mängis nende ühte lugu pidevalt.

Inglismaal olemise nädalaks pidi Jürgen töölt puhkuse võtma. Ta tunnistas, et tööd ja bänditegemist omavahel klapitada on päris raske ülesanne.

«Mõned öötunnid jäävad magamata ja vahel tuleb otse esinemiselt tööle sõita – aga saab hakkama,» lausus kitarrist.

Põhja Konnas ja Lexsoulis mängib kitarril ka Jürgenil vend Kristen, kellega neil on alati ülevannalik võistlusmoment.

Jürgen rääkis, et kui üks õppis mingi soolo ära, siis pidi selle ka teine kohe selgeks saama, et siis võrrelda, kumb paremini mängib. Jürgen tunnistas aga, et nüüd on venna oskused väga palju edasi arenenud ja tal on raske kannul püsida.

BETTI ALVERI LUULEKOGU JUUBEL

Põhja Konn ärkas varjusurmast 2016. aastal, mil ilmus ka bändi esimene album. Genialistide klubi programmijuht Henri Roosipõld ajas kollektiivi kokku Prima Vista luulefestivali jaoks, mille raames taheti tähistada Betti Alveri luulekogu «Tähetund» 40. juubelit.

Veebruaris tuleb Põhja Konnal ka vinüülplaat välja, samuti tehakse vinüüli esitluskontserdid.

Varsti hakatakse ka bändi järgmise albumiga tegelema. Jürgenil sõnul tuleb uus plaat ilmselt vähem aateline kui esimene.

Kitarrist rääkis, et Põhja Konn

on tema jaoks kõvasti isiklikum ja mingis mõttes ka sügavam kollektiiv, millega ta on kaua kaasas käinud. Peale selle on laulutekstides palju sügavust ja see meeldib talle.

Kui Põhja Konn on senimaani peajasjalikult olnud hästi korrasstatud bänd, kus kõigil on oma osa ja see pakub teatavat turvalisust, siis Lexsoul Dancemachine on Jürgenil sõnul teistmoodi.

«Sa võid esinemise ajal käed üles tõsta ja oma osa mängimata jätta, kuid sa tead, et keegi on alati su selja taga ja päästab su näiteks mingi sooloka välja,» rääkis kitarrist.

TÖÖ ARVELT MUUSIKAT EI TEE

Jürgen on enda jaoks väga selgeks teinud, et töö arvelt ta bändi ei tee. Kui on väga vaja, siis tuleb puhkus võtta.

«Minu jaoks esimene asi on see, et töö saaks tehtud, muusika on number kaks. Selles ma järeleandmisi ei tee,» ütles ta.

Sageli näevadki tema päevad välja sellised, et töö lõppeb kell 16, proov Tallinnas algab kell 19, tagasi koju jõuab ta pool kaks ja tööl peab jälle olema kell kaheksa hommikul.

Jürgen leiab, et kuigi tema töö ja bänditegemine on pealtnäha hästi erinevad, siis on neis ka sarnast. Ta arvab, et psühhiaatria poole tõmbaski teda just see, et miskit on neis samasugune.

«Inimese emotsioonidega tegelemine, inimkäitumise mõtestamine – kõik see on kokku puutepunkt nii muusikas kui psühhiaatrias. Väliselt võib olla, et haigla ja prooviruum on väga erinevad kohad, kuid sisu poolest on nad kohati sarnased,» ütles ta. UT

Ajalooriing muutus ajutiselt filmiringiks



ALMA MATER

VIRGO SIIL

virgo.siil@ut.ee

Esimene videolugu avaldati jaanuari teisel nädalal ja sellest saame teada, kuidas me rahareform toimus. Ülejäänud aasta jooksul on kavas avaldada igal nädalal üks video. Millest need räägivad? «Omajagu on seal selliseid "Eesti esimesi", mis on praegu väga populaarne teema. On spordiajalugu. Ja on ka näiteks haridusest lugu. Tartu ülikoolist. Ja siis ka näiteks sellised juubeliaasta vaimus võibolla olulised sünnipäevad ja lood Vabadussõja algusest.

Eesti vabariigi juubeli puhul kutsuti kodanikke ja organisatsioone kingitusi tegema. Tartu ülikooli ajalooriing meisterdas kingituseks viiskümmend kaks videot lühilugude seerias «Minevikuminutid», mis rahvusringhäälingu portaalis avaldatuna tutvustavad huvitavaid tahke me minevikust.

Samas kõiki lugusid ei taha ette ära rääkida, kindlasti peab jääma midagi sellist nagu üllatusmoment,» rääkis ajalooriingi esimees Toivo Kikkas.

Üldjoontes võib siiski paljastada, et lisaks eelmainitule on juttu suurtest rahvuskujudest, ühisetevõttest ning kurioossematest sündmustest. «Mõni lugu on nii tobe, et ajab lihtsalt naerma, mõni teeb aga uhkeks, et meil on selline ajalugu,» sõnas «Minevikuminutite» projektijuht Marie Kõiver.

Teemaideid oli algul muidugi rohkem kui hiljem ära teha jõuti. Teemad pakkusid tudengid välja ja sealt jäid sõelale just positiivsemad lood ja need, mida keegi väga tahtis teha. Väga oluline oli

see, et tehtaks lood, mis kellelegi endale suuremat huvi pakuksid.

Mõte neid lugusid teha tuli küll väljastpoolt ajalooriingi, rahvusringhäälingust endast. ERR-i poolt pakuti, kas ajaloo huvilised sooviksid ajaloolugusid teha juba aasta tagasi.

POSITIIVSUS JA INSPIRATSIOON

Ühiste teguritena pidid siduma lugusid positiivsus ja inspiratsioon, need olid ainsad raamid, mille ERR-i poolt seati.

«Leidsime, et see on suurepärane mõte, sest kõik tahtsid teha kingitust vabariigile. Teiseks on see hea võimalus tegelda just sellega, milleks ajalooriing on mõeldud,» ütles Kikkas.

Rahvusringhääling oli seotud ka lõikude valmimisega. ERR-i Tartu stuudios lindistati ja monteeriti videolõigud kokku.

Videolõikude idee ja olemus haakub paljuski ajalooriingi enda

mõttega. «Ajalooriingi peamisi eesmärke on instituudi sisest suhtlemist ja koostööd arendada ning ajalugu populariseerida. Kui selline pakkumine ERR-ist tuli, ei olnud küsimustki, see oli võimalus teha täpselt seda, milleks ajalooriing mõeldud ongi,» leidis Marie Kõiver.

Instituudi sisest suhtlemist ja koostööd kulus projekti üksjagu, kuna selles osales 22 üliõpilast, vilistlast ja õppejõude. Pealekauba said üliõpilased koolis omandatud kinnistada, harjutada allikate otsimist, allikakriitikat, populaarteaduslike lühitekstide koostamist, juhendamist ja juhtimist.

TUDENGITELE VÄÄRTUSLIK KOGEMUS

«Just kõige nooremate tudengite puhul on hea meel näha, kuidas nad selle poole aasta jooksul on erialaselt arenenud ning enese-



ÜLIÕPILASED SAID KOOLIS OMANDATUT KINNISTADA, HARJUTADA ALLIKATE OTSIMIST, ALLKRIITIKAT, TEKSTIDE KOOSTAMIST.

kindlust juurde saanud, et jätkata teiste projektidega ja õppekavavälise erialaste tegevustega,» kirjeldas Kõiver.

Õppekavavälise tegevust eeldas ka valminud ettevõtmine, juba aasta tagasi korraldama hakatud tegevus kulmineerus suvel. «Esimene tähtaeg esimesele loole, mille omavahel kokku leppisime, oli saada see valmis

enne jaanipäeva. Ja nii ta läks, et puhtalt tudengite entusiasmist, ilma igasuguse tasuta tegime siis suvel neid lugusid ning keegi pole kahetsunud, et sellega tegeles. See andis häid kogemusi,» sõnas Toivo Kikkas. Lood tehtigi suvega valmis.

Ajaloo teemaliste lugude tegemisel läheb vaja palju arhiivimaterjale ning nende hankimine on omaette oskus. Üsna palju kasutati kirjanduslikke materjale. «Arhiiviga koostöö sujus hästi. See oli hea kogemus, paljud tõesti ütlesid pärast, et nad said arhiivikogemuse ja see on oluline,» ütles Kikkas.

JÄRELDUSTEKS ON VEEL VARA

Esimesed tööviljad on nüüdseks avalikkuse ette jõudnud ja ka tagasisidet saanud. Arvamused on Kikka sõnul seni positiivsed olnud. ERR-i poolel «Mineviku-

minuteid» produtseerinud Allan Rajavee leidis, et üksiku saatelõigu põhjal tegelikult veel järeldusi teha ei saagi. «Selliste projektide puhul tuleb arvestada sellega, et ei tasu tekitada furoori ühe klipi ümber. See on selline projekt, mis kogub hoogu ja mida rohkem lugusid lisandub, seda intensiivsemaks ja elavamaks tagasiside ka muutub,» rääkis Rajavee.

Ajalooriingi esimees Toivo Kikkas leiab, et loodud materjal ei peaks vaid meelelahutuse rolli täitma. «Variante on hästi palju. Siin on võimalus näiteks koolides neid õppevideotena kasutada. Need moodustavad lõpuks terviku. Kindlasti loodame, et see inspireerib ka teisi omapoolseid ideid pakuma või ise midagi sarnast tegema,» sõnas ta.

Mis mõtted ajalooriingil endal ettevõtmisega seoses tekkinud on? Põhimõtteliselt on huvi olnud teha sama kontseptsiooni raames veel midagi juubeliaastaga seoses, näiteks >>

LOOD TEHTIGI SUVEGA VALMIS.



Ajalooring

Tartu ülikooli ajalooring on erialase, mis koondab peaaesjalikult ajaloo ja arheoloogia instituudi üliõpilasi. Ringi eesmärk on eelkõige ajaloo ja arheoloogia instituudi siseste suhete tugevdamine, nii üliõpilaste omavahelise läbikäimise mitmekesistamine kui tutvus õppejõududega.

Soovitakse ajalugu populariseerida, süvendada ühiskonna kui terviku ajalooteadmisi ning oma panusega rikastada üliõpilaskonna maailmapilti. Selleks korraldab ajalooring traditsioonilisi sügis- ja kevadreise ning filmi- ja aruteluõhtuid. Selle kõige taga on aga tore seltskond, kes koos mõeldes, üksteist ärakuulates ja tegutsedes loob jäävaid sõprussidemeid. See ei tohi olla aga kõik.

Ennekõike on seltskonnal soov oma tegevust laiendada, leida uusi

» taskuhäälingusaateid. «Tudengitel on nüüd juba endal tehnilist võimekust, et seda teha,» ütles Kikkas.

Lisaks on projektis osalemine andnud esinemiskogemust ja -julgest, sest klippide tegemisel tuli tudengitel endil kaamerate ette astuda ning tekst ka sisse lugeda.

Samuti arendati meeskonna juhtimise, loo jutustamise ja kirjutamise oskust, mis kõik on võimalikele tulevastele ajaloolastele vajalikud teadmised.

«Kindlasti said ka seda usku, et tudengid saavad ka ise midagi ära teha. Loodame, et see paistab positiivselt silma õppejõududele, kes meid selle projekti tegemisel toe.

«Ma arvan, et teaduse popu-

liikmeid ja ideid, mida üheskoos teoks teha.


TRÜ üliõpilaste ajalooringi asutamiskoosolek toimus 1946. aasta märtsis. Ringi asutajateks olid ajaloo-keeleteaduskonna dekaan dots Richard Kleis, üldajaloo kateedri juhataja dots Julius Madisson ning endise Akadeemilise Ajaloo Seltsi liikmed.

Ajalooringi esimees valiti üliõpilaste hulgast, juhatusse kuulus kaks juhendajat-õppejõudu, tavaliselt üks NSV Liidu ajaloo kateedrist, teine üldajaloo kateedrist. Ringi tegevusest võtsid reeglina osa ajaloo osakonna üliõpilased. Ajalooring kuulus 1948. aastal loodud Üliõpilaste Teaduslikku Ühingusse (ÜTÜ).

Ajalooringi peamiseks tegevusvormiks olid ettekandekoosolekud, mis toimusid viis


lariseerimine on eelkõige Tartu ülikooli ülesanne. Tuleb leida inimesed, need noored ja panna nad tööle. See ei pea olema üldse ajalookäsitlus, võib rääkida ka füüsilisest, anatoomiast või haridusest näiteks kas või taskuhäälingu formaadis,» rääkis Allan Rajavee.

Lühilugude seeria «Minevikuminutid» avas jaanuari alguses ilmunud video 1920. aastate rahareformist, mil ühiskonnas toimus arutelu selle üle, kuidas peaks Eestis käbele tulevat uut raha nimetama.

Järgnevad lood räägivad näiteks erilisematest spordisaavutustest, suurtest rahvuskujudest ja kurioossematest sündmustest Eesti ajaloos. 

kuni kaheksa korda semestris. Koosolekul esitasid referaate peamiselt ajalooteaduskonna tudengid. Alates 1948. a korraldas ajalooring kevadisi teaduskonverentse, alates 1960. a igakevadisi kolmepäevaseid suurekursioone Eesti erinevatesse paikadesse ja naaberladele. 1964. a lisandusid ühepäevased väikekursioonid Eesti piires.

Aastatel 1962–1967 ilmusid ringi liikmete artiklid TRÜ kogumikus Ajaloolaseid töid. Teaduskonverentside kohta anti välja kogumikke konverentsi programmi ja ettekannete teesidega.

Ringi tegevus häabus 1980. aastate II poolel. 1997. a taastasid ajalooüliõpilased ringi tegevuse TÜ ajalooringi nime all. 

Allikas: *Ajalooring.ut.ee*

ÜLIÕPILASTE
LAULU- JA
TANTSUFESTIVAL
GAUDEAMUS

gaudeamus.ee
TARTU
22.-24. juuni
TARTU

gaudeamus.ee

- TULE JA MUUSIKA VAATEMÄNG
- JAANIÖÖ MÜSTEERIUM
- JAANIPÄEVA LAULUD

PILETID MÜÜGIL PILETILEVIS!



FOTO: ERAKOOGU

Kannatused on enda tekitatud vaba valik



INTERVJUU

Tartu ülikooli Talveülikool pakub erinevaid kursusi. Mitmed neist on mõeldud õpetajatele, aga ka inimestele, kes soovivad arendada psühholoogilist paindlikkust ja emotsionaalset intelligentsust. Psühholoog ja koolitaja Ave Eero räägib teemast lähemalt.

SANDRA SAAR

sandra.saar@ut.ee

Kui hea pingetaluvus peab õpetajal olema?

Tegelikult vajab õpetaja toimetulekut väliste survetega. Ei ole nii, et väljast tulevate survele, olgu see siis aja või teiste inimeste käitumisest tulenev surve, peab alati tekkima ka pinge.

Oskus, mida õpetaja kõige enam vajab, on mitte lasta välistel survetel tekitada sisemisi pingeid – see on see, mida me tavaliselt nimetame pingetaluvuseks. Aga pinge ei pea ilmingimata tekkima.

Üks oluline osa on säilennõtkus ehk psühholoogiline paindlikkus, mis aitab kohaneda erinevate olukordadega. See tähendab seda, et ma tean, kuhu oma tähelepanu suunata ja kuidas selle olukorraga parimal võimalikul viisil toime tulla nii, et kõik mu sisemised vahendid on mulle kättesaadavad.

Kui enese valdamisest rääkida, siis see on täpselt just see, mida tahame õpetajatele õpetada, sest põhiliselt arvatakse, et pinge on paratamatu, aga tegelikult on surve paratamatu. Elu veeretab meile igasuguseid

surveid ette, aga see, kas me reageerime pingele või mitte, on valiku küsimus. Sageli on see aga teadvustamata.

Kas survele reageerimist või mittereageerimist on võimalik treenida?

Jah, survele reageerimist on võimalik treenida ja see on põhi-

ja normaalsel. Normaalseks peetakse seda, kui sõidad Koplisse trammiga Koplisse ja trammipõrand on päevalilleseemneid täis.

Loomulik on aga see, kui sõidad jahedal talvapäeval Koplisse ja trammiaakendele ilmuvad õhu- niiskuse ja külma tõttu jäälilled.

Tegelikult on pingevaba olek



FOTO: PIXABAY.COM

PINGES OLEKUT PEETAKSE NORMAALSEKS, AGA SEE EI OLE SEDA.

kese. Oluline on juba arusaam, et ma ei pea olema ilmingimata pingestunud, kui minuga ei käituta ühel või teisel viisil või kui asjad ei lähe nii, nagu ma ootan.

Fred Jüssi on seletanud väga ilusti, mis vahe on loomulikul

loomulik, aga meil peetakse pinges olemist normaalseks.

Millest see tuleb, et pinges olemist peetakse normaalseks?

Üldine arusaam on niisugune, et see, mis väljas juhtub, toob vahetult >>



KÕIK, MIS PUUDUTAB ÜMBRITSEVAT KESKKONDA, ON MINUST SÕLTUMATU.

» kaasa minu sisesesundi. Aga need on kaks täiesti erinevat asja, sest see, mis väljas juhtub, on minust sõltumatu. See, mis minu sees juhtub, on see-eest täielikult minu juhitud.

Kui töö on ülemusel halb tuju, siis on see minust sõltumatu?

Jah, kõik, mis puudutab teisi inimesi ja ümbritsevast keskkonnast tulenevat, on minust sõltumatu.

Aga mis siis minu kontrolli all on?

Minu tegevus. Kui me kuuleme näiteks halba uudist, siis sellele järgnevat tunnet ei saa me valida. Tekib hetkeline ärevus ja ma ei saa valida mõtteid, mis mulle pähe tulevad.

Need justkui tulevad ning selle peale aega ja energiat kulutada on mõttetu. Aga ma saan valida, kas minna sellega kaasa või mitte ja mida teha. Lihtne näide on selline, et mõtled püsti tõusta, aga otsustad istuma jääda. Vaata, kas õnnestub. Eranditult kõigil õnnestub istuma jääda. Selleks on vaja nii otsustada, olenemata

pähe tulevatest mõtetest. Olla oma mõtete suhtes vaatleval seisukohal. Mõtted ei juhi meie tegusid. Kui loome ühenduse



VALU ON ELUS VÄLTIMATU, AGA KUI MA SEDA TOIDAN, SIIS MUUTUB VALU KANNATUSEKS, MIS ON MEIE ENDA TEKITATUD JA ENDA VALIK.

oma vaatleva osaga, siis saame teha teadvustatud valikuid, olenemata hetkeemotsioonidest või peast läbi vilksavatest mõtetest.

On loomulik, et kui kerge ärevus tuleb, siis ühel hetkel läheb see hästi suureks. Ärevus võib tulla, sest ma saan teda märgata ja ikkagi tegutseda oma väärtuste ja eelistuste järgi. Tunne ega mõte ei pea mind juhtima, saan juhendada oma väärtustest.

Kui ma tunnen, et mul on ärevus tekkimas, aga ma ei taha, et see väga suureks läheks, siis mida ma tegema pean?

Tähelepanu tuleb suunata. Claude Steele'i peetakse üheks väga mõjukaks sotsiaalpsühholoogiks ja tema on sõnastanud enesekinnitamise teooria. See tähendab, et rasketes olukordades vii tähelepanu sellele, mis on

sinu väärtus, mis inimene sa selles olukorras olla tahad ja mis on sulle kõige olulisem. Selle teooria kohaselt on soovitatav enne võimalikku ähvardavasse (või ärevust tekitavasse) olukorda sisenemist kinnitada endale oma kõige sügavamaid väärtusi, st mis inimene ma selles olukorras tahan olla ja mis on mulle kõige tähtsam – nii oleneme vähem meist väljaspool toimuvast.

Näiteks ma tahan olla hooliv inimene, olenemata sellest, mis mu ümber toimub. Siis tulebki tähelepanu viia hoolivusele. Vaata, mida selles olukorras teha saab, et hoolivust taolises raskes olukorras ellu viia.

Väärtuste taustal taandub emotsioon alati, sest tunded ja

mõtted on hästi mööduvad nähtused. Emotsioon tekib, tõuseb ja kaob.

Püsiv saab emotsioon olla ainult siis, kui ma toidan teda oma tähelepanuga. Kui tekib ärevus ja ma mõtlen pidevalt, mis nüüd saab, siis ma hoian märkamatuks tundeid alal.

Kui ma aga märkan oma ärevust ning suunan tähelepanu sellele, et minu jaoks on oluline selles olukorras olla ühenduses oma hoolivusega, siis ärevus tõuseb ja kaob, sest ma ei toida teda.

Valu on elus vältimatu, kui meile miski üldse korda läheb – aga inimestele läheb alati midagi korda. Ja kui ma seda toidan, siis muutub valu kannatuseks. Kannatused on jällegi enda tekitatud ja enda valik.

Mis on peamised tegurid, mis võivad õpetaja töös pingeid tekitada?

Teised inimesed. Üldse läheb meile inimestena kõige enam korda see, mida teised ütlevad ja mõtlevad – eriti meie jaoks tähtsad inimesed. Olgu siis töö või isikliku elu kontekstis. Keegi ei taha, et meid hukka mõistetaks, vaid tahame olla mõistetud ja ära kuulatud.

Kas pinged võivad tekkida ka näiteks madalast enesehinnangust ja sellest, kui inimene ennast ise ei väärtusta?

Pinged tekivadki alati sellest, mis toimub minu sees. Enesehinnanguga on see lugu, et see, mida me õpetame, ei ole mitte enesehinnang, vaid eneseusaldus. Enesehinnang on nagu üks lõputu malemäng. Kõrge enesehinnang tähendab seda, et mul peavad olema positiivsed emotsioonid ülekaalus. Kõrge enesehinnang ei taga ka automaatselt edu.

Pingevaba oleku tagab piltlikult öeldes redel, kus on eneseteadlikkuse vundament, mille peale tuleb eneseväärtustamine ja selle peale paigutub eneseusaldus. Eneseväärtustamine ei sõltu minu tegudest, sest me kõik teeme aeg-ajalt midagi, mille puhul hiljem mõtleme, et oleks võinud teisiti teha, aga see ei kahanda minu väärtust, vaid ma saan tehtust õppida.

Selle peale paigutuv eneseusaldus aga on tohutult tähtis. Mul ei ole kunagi sada protsenti teavet millegi kohta, aga ma teen hetkel kättesaadava teadmiste põhjal parima valiku, mis tugineb minu eneseusaldusele, sest mul ei ole kuskilt midagi muud võtta.

Oluline on ka õpivõime, et

hiljem peegeldada ja analüüsida, kas see valik, mis ma mingis olukorras tegin – arvestades laiemat konteksti –, oli kõige kasulik.

Kuidas õppida ennast usaldama?

Kõigepealt pean ma õppima teadvustama, mis on minu jaoks päästikud. Tuleb märgata, mis on need asjad, mille peale ma sisimas kõige kergemalt reageerin, sest meil kõigil on oma valusad teemad ja valukohad. Kui ma neid teadvustan, siis avaneb minu jaoks valikute maailm, sest ma saan hakata valima, mil viisil ma võiksin veel tegutseda. Eriti, kui varem on ühtemoodi tegutsenud.

Kui ma teadvustan ennast, siis ma teadvustan ka enda tugevusi ja arenguruumi, mida meil on alati. Selle peale saab hakata kasvama enese väärtuslikuna tajumine. Jah, ma olen selles klassis parim kättesaadav õpetaja sellel ajahetkel, sest kedagi teist siin ei ole. Ja ma olen kindlasti väärtuslik, aga mitte täiuslik.

Minus on need väärtused olemas ja kui ma enese väärtuslikkust tajun, siis olen suuteline juba ennast usaldama. Seega, keegi teine ei saa siin hetkel otsust vastu võtta, mina see olen



TEISED INIMESED JA NENDEGA KOOSTÖÖ ON SUURIMAD PINGE TEKITAJAD.


ja minu otsus edasi tegutseda on niisugune.

Kas sellega võib tekkida oht, et ühel hetkel hakatakse end üle väärtustama?

Vaat siin ongi see lugu, et ennast võib küll hakata üle hindama, sest enesehinnang on seotud emotsioonidega ja kõrge enesehinnang on sama ohtlik kui madal.

Enesehinnangule keskenduda ei ole üldse kasulik. Aga eneseusalduse juurde käib ka kindlasti õppetunni kese, mis tähendab, et ennast ei saa usaldada inimene, kes ei suuda võtta vastutust oma tegevuse eest.

See tähendab, et ma hindan, millised tagajärjed minu tegevus kaasa toõi. Seda ei suudeta väga tihti seostada. Arvatakse, et minust ei sõltu midagi, aga minust sõltub alati midagi – see on jällegi teadvustamise koht, mis asi see täpselt on, mis minust mingis olukorras sõltub. Mida ma tegin ja mida see kaasa toõi.

Eneseusaldus ei ole ohtlik, aga eneseupitamine ja seda eriti teiste arvelt, on vägagi ohtlik. Sellel on ka oma kindlad tagajärjed. Nende tagajärgede märkamine aitab elus kergemini teed leida. 

Meekapslid muudavad tee joomise mugavaks



ETTEVÕTLUS

Kaleidoskoobi võitluse võitnud Decomer Technology OÜ on välja mõelnud veeslahustavas pakendis meeportsjonid, mis muudavad mee tarbimise mugavamaks.

SANDRA SAAR
sandra.saar@ut.ee

Idee autorid Kelly Kangur ja Mart Salumäe seletasid, et üks peamisi põhjuseid, miks inimesed mee asemel suhkrut tarbivad, on mugavus – mesi kleebib.

Decomer Technology arendab kilematerjali- ehk bioproteiini-põhist bioplastikut. Nende toote puhul võtab kasutaja karbist ühe pakendatud annuse ning lisab sellele oma kuumale joogile.

Pakend lahustub ning tarbija võibki nautida oma teed, ilma et peaks kleepuvate käte, lusikate ja purkidega jändama. Pakend ei ole tervisele kuidagi kahjulik.

Ettevõtte idee taga on Kelly Kangur ja Mart Salumäe. Kelly õpib praegu Tartu ülikoolis ma-

jandusteadust ja Mart on materjaliteaduse eriala vilistlane.

Mart rääkis, et ta uuris seda materjali, mida nüüd kasutatakse, juba oma magistritöö jaoks. Ta hakkas otsima ka rakendusi, kus võiks kõnealust materjali tegelikult elus kasutada.

TULEB OSATA MÜÜA

Kuna Kelly õpib majandust, siis tema vastutada on ettevõttes müügi- ja turundusalane tegevus. Mart rääkis, et ainuüksi materjaliga pole midagi peale hakata, seda tuleb osata ka müüa. Kahekesi nad täiendavadki teineteise oskusi ja teadmisi.

Noored rääkisid, et nad tegid päris palju ajurünnakuid, et välja mõelda, mida oleks bioplastiku sisse kõige mõistlikum pakendada. «Ma mõtlesin, et mesi on natuke selline nišitoode,» rääkis



FOTO: PIXABAY.COM

Mart, miks lõpuks otsustati mett pakendama hakata.

Ta ütles, et mõnele võib tunduda see võltsprobleem, aga kui inimestelt küsida, miks nad ei pane tee sisse mett, vaid hoopis suhkrut, siis peamine põhjus seisnebki selles, et meega on tüütu jännata. Mis sest, et see on tervislikum variant.

Veeslahustuvad meeportsjonid sobivad eriti hästi kasutamiseks avalikes kohtades, nagu kontorid ja kohvikud. Noored on käinud kohvikutes ja toitlustusasutustes rääkimas oma äriideest ning sealsetele inimestele on mee kleepuvus igapäevane mure.

KUIGI MEE TÕSTMISEKS ON LOODUD ABIVAHENDEID, ON KA NENDE KASUTAMINE EBAMUGAV JA KLEEPUV.

Mart ütles, et tagasiside nende ideele on väga hea ja neile öeldakse ikka, et nad oma mõtte teoks teeksid, sest kui toode on valmis, siis oleks ka kasutajaid.

Materjal, mida kasutatakse mee pakendamiseks, on täielikult söödav ning ei kujuta ohtu inimestele ega keskkonnale, sest koosneb vaid toiduainetööstuses kasutatavatest koostisosadest.

Mesi pole aga ainuke asi, mida saab väljatöötatud materjali sisse panna, ja idee autorid otsivadki hetkel võimalusi, mida veel pakendada. Kui hetkel pakendavad

nad mett, siis tulevikus ehk ka spordigeel ja hiljem saaks seda materjali võib-olla ka põllumajanduses kasutada. Viimane variant on aga hetkel mõttetasandil. Kindel on aga see, et ainult meega piirduda ei plaanita.

MATERJAL ON RASKE

Materjali väljatöötamisega on ettevõtte tegelenud üle kahe aasta. Mart rääkis, et materjali oli päris raske välja töötada ja ka praegu ei ole see veel täiesti valmis. Käimas ongi katsetamisaeg, kus mõeldakse, kuidas saaks teha niimoodi,

et materjal lahustuks vees veelgi kiiremini.

Kõnesoleva ideega – pakendada mett lahustuvasse kilematerjaliga – on noored tegelenud eelmise aasta oktoobri keskpaigast saadik. Nad võtsid osa Starter Advanced programmist, mis algas oktoobri keskel. Sinna minnes oli neil materjal olemas, aga äriideed kui sellist veel mitte. Oktoobriks oli aga ka idee olemas.

Novembri lõpust saadik on noored üritanud tootmist edendada. Poole aasta pärast loodavad Kelly ja Mart, et neil on olemas >>



NOORED OSALEVAD OMA IDEEGA KA AJUJAHJI VÕISTLUSEL.



NOORTE SÕNUL ON TOOTEST HUVITAUD TOITLUSTUSKOHAD.

» tegelik toode, mida nad saavad müüa.

Noorte toode hakkaks maksma ilmselt natukene rohkem kui lihtsalt mesi, mis on purgis, sest nende toode on mugavam ja mugavuse eest on inimesed tavaliselt nõus ka raha välja käima.

Mart rääkis, et pakid tulevad müüki ilmselt eri suurustes, aga kahesajagrammine pakk võiks maksta umbes kümme eurot, sest mesi on üpriski kallid toode.

Detsembri alguses võitis ettevõtte ka Kaleidoskoobi võistluse, mis toimus Startup Dayl.

Kelly ja Mart olid võistlusele minnes üsna enesekindlad, aga nad ei uskunud viimase hetkeni oma võitu.

Kui viimaseid võitjaid välja kuulutati, olid nad juba leppinud, et sel korral neile auhinnalist kohta ei tule. Aga kui öeldi, et Decomer Technology on Kaleidoskoobi võitja, siis olid nad loomulikult väga õnnelikud.

MITU SUURT LAVA ESINEMISEKS

Startup Day kujunes üldse noortele ootamatult pikaks. «Ma mõtlesin, et hommikul käime ja esineme ühe korra ära, aga lõpuks saime väga mitmel laval esineda, ka pealaval,» rääkis Kelly.

Kelly ja Mart usuvad, et Kaleidoskoobi võidu tõi neile see, et nad olid peaaegu ainsad, kellel oli olemas tegelik algudel, mida žürii sai katsuda.

Noored on ka seda meelt, et taolistel võistlustel on hea esinemisoskus äärmiselt oluline. «Kindlasti tuleb osata oma idee võimalikult hästi ja selgelt arusaadavaks teha – eks seda sai ka päris pikalt harjutatud. Selsamal nädalal oli veel mitu esinemist, näiteks «Ringvaates»,» rääkis Mart.

Kaleidoskoobi võit tõi kaasa preemiareisi Portugali, kuhu noored lähevad suvel kolmeks nädalaks. See pole aga tavaline puhkusereis, vaid Euroopa Inno-



KALEIDOSKOABI VÕIT TÕI KAASA REISI PORTUGALI, KUST NOORED LOODAVAD SAADA IDEID, KUIDAS VÄLISTURULE MINNA.

vatsiooniakadeemia programm, kus on kohal erinevad investorid ja toimub äriarenduse sisutihe koolitus.

Noored ootavad seda reisi väga, et saada ideid, kuidas neil oleks võimalik oma ettevõttega rahvusvaheliselt kaubelda. Jõuda

tahetakse Suurbritannia ja Jaapani turule, mis hindavad Mardi sõnul põhjamaist puhtust, looduse ilu ja hügieeni, ning mõlemad riigid on ka maksujõulised turud.

Kelly ja Mart on ka seda meelt, et Eestis on oma äriaga väga lihtne alustada.

On erinevaid programme, mis toetavad noori ettevõtluse teemadel, kas või ülikoolis.

Siiski ei ole olnud kõik alati lust ja lillepidu ning vahel on ka

neid kimbutanud motivatsiooni-puudus.

Nad osalesid ka ideelabori Starter Advanced programmis, mille raames neil olid iganädalased kohtumised.

Maret Ahonen oli see, kes neile alati kuhjaga indu ja tegutsemistahet juurde andis.

Praegu on noored aga Ajujahi 30 parima seas ja see on neile suur motivatsiooniallikas.

Oma äriaga innustab noori tegelema ka see, et tulevikus ei peaks kellaajast kellaajani tööl käima, vaid oleks teatav vabadus tegeleda endale meeldivate ettevõtmistega. UT

TUDENG KÜSIB

Kust saan tudengina raha?

TUULI VALLISOO

Infospetsialist
Õppeosakonna nõustamiskeskus

Reik toetab ülikoolis õppijaid nii heade õppetulemuste kui ka vajadusepõhiselt ning neid võimalusi ja tähtaegu ära tudengina kindlasti tähele panemata jäta. Kui täidad oma õppekava täies mahus, on sul võimalik taotleda **tulemusstipendiumi**. See stipendium on mõeldud parimate õpitulemustega üliõpilaste tunnustamiseks.

Peale tulemusstipendiumi on riigile esmatähtsate valdkondade õppekavade üliõpilastel võimalik taotleda **erialastipendiumi**. Mõlemat stipendiumi saab kevadsemestriks taotleda veebruarikuu jooksul õppeinfosüsteemis, kui õppekava on täies mahus täidetud: taotlemisel tuleb silmas pidada, et vajalikud moodulid oleksid valitud ja kõikide eksamite/arvestuste tulemused olemas.

Vähemkindlustatud perekondadest pärit täiskasvanusega õppivatel tudengitel on võimalik taotleda ka õppetulemustest sõltumatut **vajaduspõhist õppetootust**. Selle taotlemine käib riigiportaali kaudu. 2017/2018. õppeaastal võetakse taotlemisel

aluseks 2016. aasta pereliikmete tulud. Kui pereliikmete sissetulekud on viimasel ajal vähenenud, saab taotleda **vajaduspõhist eritoetust**. Eritoetuse taotlus ja lisadokumendid tuleb esitada õppeosakonda, Ülikooli 18-131.

Samuti pakub riik tuge ka erivajadustega õppijatele. **Erivajadustega üliõpilaste stipendiumi** suurus sõltub üliõpilase puude liigist ja raskusastmest, taotluse saab esitada SA Archimedese taotluskeskkonnas kuni 20. veebruarini.

Palun uuri täpsemad toetuste taotlemise tingimusi ja selgitusi Tartu ülikooli kodulehelt. Peale riiklike toetuste on sul tudengina võimalik taotleda ka **mitteriiklike stipendiume**. Need on enamasti suunatud kas uurimistöö tegemiseks mingis kindlas valdkonnas, välismaale õppima või praktikale minekuks või mõne kindla sihtrühma toetamiseks ning nii mõnigi neist võib osutada heaks võimaluseks just sulle! Selliste stipendiumide pakkumised, aga ka olulisemad tähtjad ja teavitused riiklike stipendiumide ning samuti õppekorralduse kohta jõuavad igal esmaspäeval sinu postkasti tudengiinfokirjaga. Hoi a silm peal. ●

Miks üliõpilasesinduse juht tagasi kutsuti



ALMA MATER

Mõned päevad enne aastavahetust tuli teade, et Tartu ülikooli üliõpilasesinduse (TÜÜE) esimees Taavi Vanaveski, kes jõudis ametis vaid paar kuud olla, on tagasi kutsutud. Üliõpilasesindaja Märt Hallasoo aga leiab, et esimehe tagasikutsumine oli põhjendamatu.

VIRGO SIIL

virgo.siil@ut.ee

Detsembri keskel esitati TÜÜE volikogu erakorralisele koosolekule eelnõu esimehe tagasikutsumise kohta 7. detsembril esitatud umbusaldusavalduses toodud põhjustel.

20. detsembril otsustas volikogu üliõpilasesinduse esimehe tagasi kutsuda. Pressiteates põhjendati tagasikutsumist visiooniliste erimeelsustega. Volikogu polnud küll otsuses üksmeelne, kuid samas oli 11 poolthäält tagasikutsumiseks piisav.

Märt Hallasoo sõnul polnud nii esitatud umbusaldusavalduses kui ka erakorralisel koosolekul esitatud süüdistused piisavalt tõendatud ning ta loetleb põhilised punktid.

Vastavad TÜÜE esimehe kohusetäitja Eleri Pilliroog ning volikogu liikmed Agnes Neier ja Laura Zirel.

Nemad toonitavad, et umbusaldusavalduse esitamisel peab tähele panema seda, et TÜ üliõpilasesinduse põhikiri ei sätesta, mis põhjustel või alustel saaks esimehe tagasi kutsuda.

Ühe tagasikutsumise põhjusena süüdistati esimeest selles, et üliõpilasesinduse siseveebis olevat eelarvet ei ole volikogu kinnitanud.

Hallasoo aga leidis, et selles endist esimeest süüdistada ei saa, kuna mainitud eelarve pani üles eelmine juhatus Reelika Alunurme aga eesotsas.

PALGAVIDLUSED

Samuti heidetakse esimehele ette liiga suurt palka ja volikogu poolt kinnitatust erinevat töökoormust. «Samas määrab palga personaliosakond, mitte esimees ning töökoormus sõltub ülikooli kehtestatud reeglitest. Seega on tegu süüdistustega, mis on tingitud olukorra vähesest mõistmisest,» ütles Hallasoo.



ÜLIÕPILASESINDUSE PÕHIKIRI EI SÄTESTA, MIS PÕHJUSEL VÕI ALUSTEL SAAKS ESIMEEST TAGASI KUTSUDA.

Esimehe kohusetäitja Eleri Pilliroog vastas: «Selgitan üliõpilasesinduse eelarvega toimuvat. Oktoobris alustades oli uuele juhatusel antav teabekogum väga suur ja raskesti talletatav, samamoodi raskesti edastatav. Iseenesest on see õige, et eelarve



TARTU ÜLIKOOI ÜLIÕPILASESINDUS ASUB KUNAGISES TÕLLAKUURIS.

kavand tuli eelmiselt juhatuselt. Eelarve jaotuse otsustab küll volikogu, kuid tekkis segadus Tartu ülikooli nõukogu kinnitatava eel-

arvega, mida oli siseveebis näha. See oli eelkõige tingitud sellest, et mõlemad otsustuskogud otsustavad eelarve üle erinevalt – üks kinnitab üldsumma, teine kindla jaotuse.»

Volikogu liige Laura Zirel lisas: «Probleem tekkis sellest, kui

Taavi Vanaveski lubas esimesel volikogu üldkoosolekul vajaliku teabe TÜÜE eelarve ja oma palga suuruse kohta välja uurida. See teave volikoguni siiski ei jõudnud. Üks umbusalduse avaldamise alus oligi asjaolu, et uus juht ei hankinud teavet ega suhelnud ka eelmise juhatusel, et aimu saada, kuidas asjad käivad.»

«Taavi Vanaveski oli ühtaegu poole kohaga nooremteaduri kohal ja samal ajal 0,8 kohaga esimehe kohal. Ülikoolil on igale astmele kehtestatud ka palga miinimummäär. Arusaamatus

tekkis eelkirjeldatud kohti liites, nii et näis, nagu saaks esimees 0,5 kohal täiskoha palka. Tegemist oli personaliosakonna ja tulevase töötaja möödarääkimisega, sest ülikoolis ei saa olla töölepinguga üle 1,0 kohamäära. Samas kindlat palka ei määratud ega määra personaliosakond ning volikogu kinnitas vaid kohamäära,» rääkis Eleri Pilliroog.

Volikogule näis, et esimees seda ei teadnud ning oli nõus oma palka vähendada alles erakorralisel koosolekul.

Kui ta oli nõus seda ka varem

tegema, siis ei suutnud ta seda varem selgelt väljendada ning volikogule jäi mulje, et TÜÜE esimees saab professoriga võrdeliselt samaväärset palka.

Samal ajal polnud esimees nõus loobuma nooremteaduri kohast.

PROBLEEMID ALLÜKSUSTEGA

Inimkapitali sobimatu kasutuse all süüdistati tagasi kutsutud esimeest eelkõige probleemides meditsiiniteaduste valdkonnas üliõpilaskoguga (MVÜK).

Märt Hallasoo sõnul järeldus nii esitatud tõenditest kui ka endise esimehe vastulausest, et tegu on olnud suhtlemisprobleemidega, mitte pa-

hatahtliku käitumisega ja enamik seonduvaid süüdistusi polnud piisavalt tõendatud.

«Viimane etteheide, et esimees ei ole esinduslik ja kahjustab TÜÜE mainet, on ilmselt kõige olulisem, vähemalt keskenduti sellele väitele erakorralisel koosolekul enim. Esimeest süüdistati esmalt selles, et ta väljendas Tartu tudengorganisatsioonide ümarlaval oma (TÜÜE) vastumeelsust ümarlause tegevuse suhtes TÜÜE esindaja puudumise tõttu aasta tudengivalivast komiteest. Arusaamatuks jääb tema süü. Samuti süüdistati >>

» Vanaveskit Eesti arstiteadusüliõpilaste seltsiga (EAÜS) suhete rikkumises. Peale selle süüdistati Vanaveskit TÜÜE ja Tartu ülikooli üliõpilaskonna sihtasutuse (TÜÜSA) vaheliste suhete rikkumises ja sellega mainekahju tekitamises. Tegemist oli suuresti alusetu süüdistusega,» ütles Hallasoo.

Vastaspool aga leidis, et MVÜK-i ja endise esimehe suhtlusprobleemid ei jäänud vaid kahe osapoole vaheliseks.

Enne umbusaldust saadi esimehega kokku vähemalt kolmel korral, kuid hoolimata korduvalt eraviisilistest kohtumistest MVÜK-i ja esimehe vahel ei suudetud probleeme täielikult lahendada.

Nende sõnul laienes tekkinud kuvandikahju kogu TÜÜE-le ning esimees läks oma tegudes otseselt põhikirjaga vastuollu – kas ta ei teadnud seda või ei hoolinud sellest, mõlemad variandid on halvad.

«Esimees peab mõtlema sellele, mis rollis ta on ja keda ta esindab. See kehtib samamoodi nii rektoraadis kui tudengiesindajatega kohtudes,» sõnas üliõpilasesinduse volikogu liige Agnes Neier.

Samuti polnud umbusaldusavalduse esitajatele vastuvõetav, et esimees peab instituutide üliõpilaskogusid (IÜK) tarbetuks ega näe mõtet nende liikmete koolitamises.

Esimees edastas seda nende arvates ka väljapoole ning vähendas sellega motivatsiooni. IÜK-idel on tähtis roll.

Instituutide üliõpilasesindajad on teabe liikumise ja otsuste elluviimise seisukohalt kriitilise tähtsusega: näiteks toimub õppekvaliteeti ja teadustööd puudutavate

otsuste arutelu ja vastuvõtmine just valdavalt instituutides, mitte valdkonna või rektoraadi tasandil.

SIHTASUTUS

Endisele esimehele heideti ette, et Tartu ülikooli üliõpilaskonna sihtasutusele (TÜÜSA) ei võimaldatud ligipääsu nende varale Ülikooli 18b hoones. «Kuid kahel TÜÜSA liikmel, kelle tööülesanded nõuavad selles hoones viibimist, oli võtmeõigus olemas ja seejuures oli neist üks juhatuse liige,» väitis Hallasoo.

Samuti toodi umbusaldusavalduses välja esimehe vastus Mirell Prosale, milles ta ütleb, et tal puudub Prosa vastu usaldus andmaks talle võtmeõigust.



LÖPPKOKKUVÖTTES PAISTAB TEKINUD KONFLIKT TAANDUVAT SUHTLUSPROBLEEMIDELE.

«Kuna tolleks hetkeks oli Vanaveski eestveetav juhatus avastanud TÜÜE ja TÜÜSA vahel sõlmitud õigustühise koostöölepe, millega oli esindusele võetud koormavad, kümnetesse tuhandesse eurodesse ulatuvad kohustused TÜÜSA ees, on Vanaveski usaldamatus nii Mirell Prosa kui ka TÜÜSA vastu tervikuna täiesti mõistetav ja põhjendatud ning on naeruväärne süüdistada teda suhete rikkumises,» ütles Hallasoo. Ta lisas, et leping sõlmiti 2016. aastal, TÜÜE poolt allkirjastas lepingu tollane esimees Martin A. Noorkõiv ja TÜÜSA poolt Mirell Prosa; aasta hiljem sõlmiti lepingu lisa, millele kirjutas TÜÜE poolt alla tollane esimees Reelika Alunurm ning TÜÜSA poolt Mirell Prosa.

Sellele vastas volikogu liige Agnes Neier: «Üle-eelmise juhatusega sõlmitud koostööleping

TÜÜSA ja TÜÜE vahel tunnustati uue juhatuse ametiaja alguses õigustühiseks ning Vanaveski esitas mitmeid õigeid küsimusi, kuid nende küsimuste lahendamise viis ja täpse teabe edastamine volikogule jättis soovida. Umbusaldusavaldusele allkirjutanud leidsid, et selline üliõpilasesinduse esimehe käitumine ei ole vastuvõetav ning nõrgendab tudengite mainet ja tõsiselt võetavust otsustuskogudes. Esimehe konfliktne suhtlusstiil ning lühikese ajaga tekkinud probleemide ja tülide hulk ajendas kokku kutsuma erakorralise volikogu koosoleku, kus pandi hääletusele esimehe sobivus ametikohale. Volikogu 20 liikmest otsustasid

tagasikutsumise poolt hääletada 11, mis oli vajalik arv, et kuulutada hääletus õnnestunuks.»

SUHTLUSPROBLEEMID

«Mitte-esinduslik käitumine on näha nii eelkirjeldatust kui ka asjaajamisest koostööpartneri TÜÜSA liikmetega. Taavi Vanaveski piiras ligipääsu ruumidele ja varadele, samas põhjendades seda vaid usalduse kaotusega, põhjust täpsustamata,» ütles volikogu liige Laura Zirel.

Nii üliõpilasesinduse juhatus kui ka volikogu avaldas lootust, et kui tulevad uued esimehe valimised, siis leitakse esinduslik juht, kes on tasakaalukas ja jääb tudengitele väärrikaks esindajaks igas olukorras.

Lõppkokkuvõttes paistab tekkinud probleemistik taanduvat suhtlusele – sellele, millal ja kuidas teavet vahendati.

Millal tänavakunst pole tänavakunst?



TEADUS

Tartu on Eesti tänavakunsti paradisi. Paljuski tänu tänavakunstoffestivalile on kohalik kogukond hakanud nägema selles eneseväljendusviisis väärtust, olgu see siis esteetiline või mõtteaineline. Sirje Joala uuris festivali mõju tänavakunstile.

VIRGO SIIL
virgo.siil@ut.ee

Tänavakunst on sedavõrd omaseks muutunud, et Tartu linn reklaamis ennast koguni ühe festivali käigus valminud teosega.

Mainitud teos Aleksandri ja Soola tänava nurgal sobib ka hästi Joala uuringus ilmnunud tulemuste ja mõisteprobleemi näiteks. Nimelt on tegemist suuremahulise seinamaalingu ehk muraliga.

Pahatihti kipub valdkonnaväline inimene – ütleme tema kohta siinkohal tavakodanik – just neid teoseid tänavakunstiks ja muud pigem sodimiseks pidama.

Joala loobki oma magistritöös mõistete eristamiseks mudeli, kus katusmõiste on avalik kunst, mille alla eraldi kategooriatena jäävad tänavakunst, muralism, (nimepõhine) grafiti ja kuskil selle äärealal toimub ka sodimine.

Põhilised kokkupõrked seinale või mujale oma nägemustalletajate ning teiste avaliku ruumi kasutajate vahel tekivad valdavalt kahe viimase, grafiti ja sodimise

tõttu. Ühtlasi kipuvad tänavakunsti vastased nende kahe põhjal kogu tänavakunsti määratlema. Eelmainitud põhjusel ja ka selleks, et valdkonna üle üldse arutleda saaks, on vaja mõistetes selgust.

«Alguses, kui grafiti tekkis, oli see ainuke sellelaadne asi tänavapildis. Iga asi, mis on seina peale kirjutatud, oli grafiti, sest see oli ainuke kunstiliikumine avalikus ruumis. Kui juurde tulid uued tänavakunstivormid, siis inimesed olid ikka harjunud kõige avalikus ruumis oleva kohta ütlemata grafiti. Nüüd on muralism veel kolmanda liikumisena lisandunud ja muralismi kohta öeldakse nii grafiti kui ka tänavakunst,» kirjeldas Sirje Joala segadust.

Ta lisas, et avalik kunst hõlmab kogu loomingulist tegevust, mis on nähtav avalikus ruumis, muuhulgas ka näiteks linnavalitsuse tellitud skulptuure ja purskkaeve.

MIS ON TÄNAVA, MIS AVALIK KUNST?

Tänavakunsti eristab muust avalikust kunstist selle isetekkelisus, mõningane anarhilisus. See ei ole kellegagi kooskõlastatud. Siit lähtubki ka põhjus, miks suured seinamaalingud, mida kiputakse

tänavakunstiks nimetama, seda siiski pole, sest kui seda teha tahta, tuleb bürokraatia kadalipp läbida, teos kooskõlastada.

«Kunstnik pole siis ükski selle idee autor, seal on palju inimesi, kes annavad oma ideid ja tingimusi juurde, see pole kunstniku sõltumatu nägemus,» kirjeldas Joala.

MIS ON MURAL, MIS TÄNAVAKUNST?

Suur seinamaaling eeldab vaba pinda, pinna omaniku luba, rahalisi vahendeid töstukite rentimiseks ja värvide ostmiseks. Toimub sarnane protsess nagu kunstigaleriides, kus kuraator valib kunstniku ja teosed.

Eelkirjeldatu peaaegu välistab veel ühe tänavakunstile iseloomuliku tahu: võimaluse ükskõik kellel teosega kahekõnesse astuda. «Mulle meeldib tänavakunsti »



EDWARD VON LÖNGUSE TEOS



MUDEL: SIRJE JOALA

SIRJE JOALA LOODUD MÕISTETE MUDEL

» juures see, et see on vaba kõigile, et igapäev on õigus seda teha. Et kui see on kõigile keelatud, siis on see ka kõigile samavõrra lubatud. Kui keegi teeb illegaalselt töö, siis vaatajal on sama palju õigus seda üle värvida, lisandusi teha,» rääkis Sirje Joala.

MURALIT EI SAA TÄIENDADA

Suurte seinamaalingute puhul peaaegu puudub võimalus ükskõik kellel teost täiendada või lausa vastanduda, kuna takistuseks on teose mõõtmed ning mõõtmetega kaasnevad raskused – materjalid, aeg jne. Mural on ühepoolne, vaataja lihtsalt vaatab seda.

On muidugi ka erandeid, näiteks paar aastat tagasi festivali raames Sõpruse silla alla loodud Eesti presidentide pildid, millest üks, Toomas Hendrik Ilvese oma, tehti tundmatu autori poolt ümber.

See on samuti hea näide, kuna see on pigem kooskõlastatud mural, aga samas nii väike, et seda oli võimalik muuta, selleks tuli ainult redel võtta. Aga oleks teos

olnud nii suur, et peaks tõstuki hankima, siis ei tehtaks selliseid lisandusi. Festivalidel pole tavaline, et tellitud teost omavoliliselt täiendatakse.

«See oli hästi äge, pani mõtlema, kuidas sama asja saaks uuesti tekitada, ja mis on tegurid, mis seda soodustavad,» ütles Sirje Joala.

TÄNAVAKUNSTNIK EI PEA OLEMA KUNSTNIK

Tänavakunstis on olukord hoopis teistsugune. Sirje Joala sõnul on tänavakunst mingis mõttes demokraatlik ja hästi avatud. Valitseb põhimõte, et sa ei pea olema kunstnik ja see pole ka mingis kunstiringis kinni, et midagi avalikule ruumile juurde anda.

Tänavakunstifestivalid jäävad aga silma just suurte seinamaalingutega. Miks?

Enamjaolt need tänavakunstnikud, kes tegelevad kooskõlastamata kunstiga ja lähevad tänavakunstifestivalile, ootavad

raha – muud neile eriti ei saa pakkuda.

Teine rühm on selline, kes teevad alguses väiksemaid asju tänavale, lootes jõuda muralismini – see ongi nende eesmärk, nad tahavadki suuremaid töid teha.

«Nende jaoks on festival hea hüppelaud, kust järgmine samm on ametlik kunstimaailm: kunstigaleriid, oksjonid ja muu selline,» kirjeldas Sirje Joala.

Tartu tänavakunstifestivalidega püütakse siiski midagi muud saavutada. Pealekauba pole meil tänavakunstiüritusel eriti raha, mida soovijatele maksta.

TÄHTSAD ON IDEE JA PROTSESS

«Tahaksime uue liikumise kaudu meelde tuletada seda, kas te mäletate üldse, miks tänavakunst lahe on. See ei ole lahe sellepärast, et on hästi suured pildid. Suurus pole üldse nii tähtis kui idee seal taga ja protsess, kuidas pilt seinale saab,» rääkis Joala.

Grafitit, tänavakunsti ja muralismi üksteisest eristada on vaja selleks, et hoiduda möödarääkimistest ja edendada seeläbi tänavakunsteemalist avalikku arutelu, kus saadakse ühtemoodi aru, millest keegi parasjagu räägib ning mis veelgi tähtsam – eesmärgistada tänavakunsti korraldajate tööd.

VASTASTIKUSED MÕJUD

Kunagi ei ole mõjutused ühepoolsed ning tänavakunst ja muralism mõjutavad teineteist vastastikku. Üks lähenemine ei ole parem või kvaliteetsem kui teine, nad toovad vaid erinevaid muutusi kaasa. Probleemid muralismi ja tänavakunsti vahel tekivad siis, kui ühele lähenetakse teise põhimõtetega.

Tänavakunstis toimib ise-korraldumine: kõigil on õigus sekkuda ning igakümnelt on kutsutud ümbritsevat ruumi muutma.

Kui seesama lähenemine



FOTO: VIRGO SIIL

SODITUD ZAVOODI SEIN LAIAL TÄNAVAL.

laiendada muralismile, siis saaks tehtud teost teoreetiliselt muuta igakümnelt, aga praktiliselt vaid see, kellel on piisavalt vahendeid, enamjaolt raha.

Tänavakunsti koospanustamise loogika siin enam ei tööta, sest murali tellijal, kellel on raha, ei pruugi olla kõige parem maitsemeel ja kehtib jõukama jõud.

MURALISMI SEKKUB KURAATOR

Teine võimupositsioon, mille muralism tänavakunstimailma toob, on kuraatori vaatepunkt.

Tänavakunstifestivalidel osalemine sõltub täpselt samamoodi kuraatori otsusest kui galeriinäitustel.

Tekib olukord, kus kunstimaailmale teadlikult vastanduv tänavakunst siseneb uuesti samasse maailma muralismi kaudu ning tekib vastasseis võimu ja rahaga.

Suuremas pildis täidavad nii muralism kui ka tänavakunst sama eesmärgi – on soov muuta linnakeskkond loovamaks, mõtestatumaks ja esteetiliselt nauditavamaks.

Muralite tegemine on üks »



FOTO: VIRGO SIIL

TÄNAVAKUNSTIFESTIVALI KÄIGUS LOODUD PRESIDENTIDE PORTREID HAKATI OMAVOLILISELT TÄIENDAMA, TEKKIS OMAMOODI DIALOG.

» viis näidata kodanikualgatuse võimu muudatuste esilekutsumiseks linnaruumis.

Avalik ruum kuulub inimestele, kes seda iga päev kasutavad, ja nende ülesanne on see endale meelepäraseks muuta.

Kui ühiskond tunnustab seinal olevaid pilte, võib see tuua kaasa ka teised loominguulised linnaruumi kasutuse viisid, näiteks isetekkelised kohvikud, kodutäikad, pargipeod jne.

Peale suure segaduse tekitab mõistete eristatus olukorra, kus tänavakunsti tuumideed

kaovad muralismi võlu ja meediakajastuste varju. Tekib vajadus uuesti meelde tuletada, mis teeb tänavakunstist tänavakunsti.

TARTU ON PAREM KUI TALLINN

Tartus valitseb tänavakunstnike seas üldiselt vastutustundlik hoiak. Püütakse luua hea idee ja tasemega teoseid ning välditakse sodimist – eesmärk on anda linnale ja avalikule ruumile midagi juurde, mitte ära võtta.

«Tartus on tänavakunstniku jaoks olukord hästi soodne, nii linnavalitsuse kui ka kogukonna



TÄNAVAKUNSTNIK MINAJALYDIA TEOS.

tasemel toetatakse seda. Just asjaolu, et teos on hästi tehtud,» rääkis Sirje Joala. Siin ilmneb taas festivali mõju: peale selle, et tänavakunstnik oma teose ühisesse ruumi loob, tegeleb ühendus selgitustööga.

Räägitakse lahti, miks ja kuidas seda kunsti tehakse. Sel moel suureneb teadlikkus laiemalt nii linnarahva seas kui ka ehk vastutustunne kunstnike hulgas.

Aga näiteks Tallinnas säärast ühendust pole ja seal on ka rohkem probleeme, nagu võib järeldada mõned aastad tagasi kostunud Mart Sanderi sõna-

võttudest ja ka suvel toimunud Edward von Lõnguse teoste ülevärvimisest.

«Üks lahe erinevus Tallinna ja Tartu vahel on see, et Tartu seadustikus ei ole eraldi nimetatud sõna «graffiti». On üldine «vandalism», aga graffitit ei ole seal sees. Kuid Tallinnas on graffiti eraldi märgitud,» ütles Joala. Mida selline määratlus võib kaasa tuua? See tähendab, et Tallinnas mõeldakse graffitit kui seadusrikkumisest või probleemist.

«See on nii juurdunud, et hästi raske on näha graffitit või midagi, mis sarnaneb graffitiga, kuidagi meeldiva külje pealt,» sõnas Joala.

Taas ilmneb siin tõlgendusegadus, mille tulemuseks on see, et ka heal tasemel teosed lahterdatakse sodimiseks. Hoolimata sellest, et autor Edward von Lõngus on lausa riiklikult tunnustatud kunstnik, kelle teosed on Kumu kunstimuuseumis talle ning kes käis äsja Eesti vabariigi juubeli puhul oma teoseid riikliku rahastuse toel Euroopa teistes linnades loomas. Sel moel hävitatakse linnapildis ka teosed, mis annaksid linnapildile juurde, kõnetaksid ja parandaksid esteetilist üldpilti. UT

Egiptuses elamine vajab kanget iseloomu



REISIKIRI

Eestlasele seostub Egiptus eelkõige sooja ilma, palmipuude ja Punase merega, ehk ka ühe bussireisiga püramiidide juurde. Egiptuses on kõike seda, kuid ka palju muud.

KERTU TENSO

Riigiteaduste eriala vilistlane

Egiptuses elamine on ikka hoopis teine tera kui seal reisimine. Tõesti, seda võiks öelda ju kõikide riikide kohta, aga Egiptuses on see kontrast terav, eriti elades 20 miljoni elanikuga Kairo südames.

Kuidas ma Kairosse pooleks aastaks sattusin? Mu ülikool Pariisis nõuab kõikidelt magistrantidelt ühte semestrit välistegevust, milleks võib olla kas magistritöö kirjutamine, välisülikoolis õppimine või praktika sooritamine kas Prantsusmaal või mujal. Nagu mu endine Tartu ülikooli juhendaja Piret Ehin targalt soovitas, siis just noorena tasub käia sellistes riikides, kus hiljem ehk perega ei kipuks.

Kuna minu põhiteema humanitaarabi õppimise kõrvalt on globaalne tervishoid ja Lähis-Ida, läksid mu mõtted mind kohe Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) Lähis-Ida

regionaalse organisatsiooni juurde. Mõeldud-tehtud!

Õnnestuski koht saada WHO Kairo regionaalse kontori reproduktiiv- ja emadustervise osakonda, kus ma töötasin pereplaneerimise valdkonnas humanitaarkriisidega riikides, peamiselt Afganistanis. Töö oli tõeliselt silmi avav ning huvitav ja kindlasti kasuks mu tuleviku plaanides, kuid elu Kairos oli üks paras katsumus.

KAHEL KUUL EI TASU ÕUE MINNA

Esimene katsumus oli minu reisi ajastuse tõttu – reis sai alguse juulis. Egiptus on põhimõtteliselt üks suur kõrb ning kui Niilus välja arvata, siis Kairo ei asu ühegi suurema veekogu lähedal.

Kui elu armas, siis ajavahemikus juulist kuni septembri lõpuni ei ole päeval eriti võimalik väljas käia.

Juulis ja augustis küündisid igapäevased temperatuurid 43 kraadini – seda varjus, mida on Kairos teinekord päris raske leida. Ning uskuge või mitte, aga »



KERTU KÄIS LÄHEMALT VAATAMAS KA PÜRAMIIDE.

» ma igatsesin vihma! Kuue kuu jooksul õnnestus mul vaid ühe korra vihma silmitseda.

Suvel ei käi päeval väljas ka kohalikud – elu hakatakse elama alles öösel. Linn on siis paksult täis inimesi, kes suitsetavad täna ääres vesipiipu ning joovad piparmünditeed või Türgi kohvi.

Egiptlaste jaoks on muide täiesti loomulik kella kolmeni öösel üleval olla, siis tukastada paar tundi kuni päikesetõusu ajani, mil kostuvad esimesed mošeehüüded ning tuleb palvele minna, ja seejärel tukastada hommiku ja lõunaajal vaikselt edasi.

Varahommikuni üleval olemine pole mitte ainult noorte pärusmaa, ka vanemad inimesed elavad sellises kummalises elurütmis.

VARAHOMMIKUSI ÄRKAMISI EI IGATSE

Neid varahommikusi kella nelja- ja viieaegseid mošee palvelkutseid ma Kairo puhul taga ei igatse. Minu magamistoa akna all tegutses üks kohalik palvel, kus üks kehvema häälega meesrahvas pasundas igal hommikul valjult kõlaritesse, nii et mina end

üles ehmatasin.

Küll räägiti mulle, et sellega harjub ära ja varsti magan nagu beebi. Sellegipoolest, iga varahommik enne päikesetõusu, kuus kuud järjest ärkasin ma vastu oma tahtmist üles nagu ühele korralikule moslemile kombeks.

Egiptlased ise ei tundunud aga kuigi religioossed. Paljud nooredki käivad pubides ja klubides lõbutsemas nagu Euroopa noored, otsest erinevust nende käitumises võrreldes meie noortega ma ei täheldanud.

KOHALIK LIIKLUS OLI HULLUMEELNE

Üks suurimaid kultuurišokke oli aga kohalik liiklus ning transport. Igas peres on tavaliselt mitu sõidumasinat ning tihtipeale on tegu vanade katkiste mudelitega, mis väljutavad tumedat tossu, nii et hing jääb kinni.

Kairo õhusaaste on teema, millest võiks juba omaette novelli kirjutada, ning mõnel päeval ei õnnestunud mul sudu tõttu isegi 20 meetrit enda ette näha.

Kui Eestis ja Pariisis olen ma harjunud jala käima või bussiga



KOHALIKUD TAHTSID KERTUGA TIHTI PILTI TEHA.

sujuvalt punktist A punkti B liikuma, siis Kairos käisin ma harva jala ning kohalikest bussidest hoidsin üldse suure ringiga eemale. Ei näinud vist ühtki masinat, mis poleks mölgitud ja katki.

Kohalikud liiklusreeglid saab kokku võtta kolme punktiga: tugevamal on õigus, valjemal on õigus ja kes tahab, see saab.

Seadused ei kehti, peatused tehakse seal, kus tarvis – kas või keset ringteed –, ning load saadakse tihtipeale sünnipäevaks.

Tegu on täieliku džungliga, kus kõige paremaks transpordivahendiks osutub taksorakendus Uber, kuigi ka seal võib sattuda ebameeldiva juhi otsa, kuna igaüks tänavalt võib end autojuhiks registreerida.

Selle teemaga olen joudnud oma teise punktini: miks ma jala

ei käinud. Esiteks, kõnniteid ei kohta Kairos väga palju. Sama lugu ka liiklusfooridega, rääkima- ta ülekäigukohtadest.

Niisiis, kõndima peab selle segase liikluse keskel ning ületama kuue-seitsme reaga autoteid, kus ükski auto ei vähenda kiirust sind



EGIPTUSES ON LOOMADE VÄÄRKOHTLEMISEGA VÄGA SUURED PROBLEEMID. LOOMI EI NÄHTA KUI LEMMIKLOOMI, VAID KUI PROBLEEMI.

silmates.

Peale selle on noorel naisel ohtlik tänavalt üksinda ringi käia – nii kohalikel naistel kui ka välismaalastel. Seda eriti öhtul, kui päike on loojunud ning tänavanurkadel jälguvad vaid suured meestekambad ning naisi on üha raskem märgata.

Tänavahistamine on Kairos äärmiselt tõsine probleem. Mitmete edetabelite kohaselt on Kairo puhul tegu naistele kõige ohtlikuma linnaga Lähis-Idas. Kui sul hästi läheb, siis piirduvad mehed vaid ebamugavate hüüatuste ja ettepanekutega, kuid on

tavaline, et tullakse ja pannakse käsi külge.

Loomulikult on selliste juhtumite sagedus piirkonniti erinev ja on kohti, kus on tavapärane isegi veidi euroopalikumalt riides käia, kuid minu elukoht oli kohas, kus välismaalaseid väga ei kohanud ning elu kulges veidi omamoodi.

Ahistamine oli üks mu suurimatest hirmudest sinna minnes ning tuleb tunnistada, et sealseid paar väga õnnetus kogemust vaid suurendasid mu hirmu – seetõttu, kui mul just sõbrast saatjat kaasas ei olnud, veetsin ma enamiku ajast üksinda korteris.

Olin üksinda, kuni ma korjasin tänavalt üles ühe armsa oranži kassi, kelle nimeks sai Rey. Egiptuses on loomade väärkohtlemisega väga suured probleemid.

Loomi ei nähta kui lemmikloomi, vaid kui tüütut probleemi või kui töötajat. Hobused ja eeslid on alatoidetud ja läbi pekstud.

Sajad tuhanded kassid ja koerad elavad tänaval karmides tingimustes, pidevas hirmus. Koeri mürgitatakse, visatakse röödudelt alla ning väärkoheldakse.

Suhtumine on nähtav ka väikestes tegudes, näiteks selles, kui trepi peal istuval kodutule kassile virutatakse lihtsalt jalaga. Õnneks on ka palju inimesi, kes üritavad nende loomakeste elu päästa, ning ma tean ka naisi, kes on enda juurde elama võtnud üle kolmekümne kassi.

KOJU SAI TOODUD ALATOIDETUD KASS

Minu kodustatud kass oli äärmiselt alatoidetud, pelglik ja õnnetu, kui ma ta leidsin. Kui ma talle lähenesin ja üle ta kondise selja ühe pika pai tegin, siis ta leebus ning asus armastavalt nurruma. Sel hetkel otsustasin kassi kaasas võtta, haarasin ta süle, istusin taksose ja sõitsin koju. Mu egiptuse sõber, kes minuga kaasas oli, arvas, et ma olen segane. Tegu on »



» ju kõigest kassiga, väitis ta.

Sellegipoolest otsustasin ma kassi endale jätta. Küllastasime palju kordi arsti, sest loomal oli väga palju tervisehädasid, tegin talle vaktsiinid, lasin ta steriliseerida ning ajasin paberimajanduse korda, et ta Euroopasse tulla saaks. Nüüd on tegu õnneliku ja paksu läikiva karvaga kassiga, kes näitab iga päev, kui tänulik ta on.

Kuid et nüüd Kairost veidi tasakaalukam mulje jääks, siis tegelikult on linnas ka palju toredat ja uudistamist väärt.

KULTUURI- JA AJALOOHUVILISTELE PAKUB PALJU

Kultuuri- ja ajaloo huvilistele on lõpmata palju külastamist väärt kohti, õhtuti on tore Niilusel vaikselt paadiga sõita, toit on väga maitsev ning tõeliselt odav, sama lugu on ka puuviljadega ning väga paljud kohalikud on sõbralikult uudishimulikud, mitte hirmuäratavad.

Emad palusid tihti oma lastega pilti teha, mis on armas, ning kui ma kuskil hätta jäin, siis aitasid kohalikud mind alati hädast välja.

Peale selle on Egiptus niivõrd eripalgeline riik. Ma jõudsin selle kuue kuu jooksul riigi põhjast lõunani läbi käia ning samuti ka Siinai poolsaart külastada.

Mu lemmikhetked olid keset öist tähistavast kaamelite kõrval Siinai mäkke ronida ja sealset päikesetõusu vaadata ning Karnaki templi hiigelsuurte sammaste vahel uudistada. Aleksandria, Aswan ja Luxor jäävad minu lemmikkohtadeks Egiptuses.

Kairo tekitab oma hullumeel-susega koduse tunde. Kõige vähem avaldas muljet Sharm el

Sheikh, mis peegeldas pigem turistide kultuuri kui kohalike egiptlaste elu.

Igatahes õpetas sealne elu hindama Eesti puhast õhku, liikluskultuuri, kõnniteid, tervislikku toitu ja turvatunnet.

Egiptus on tõeline pärl kultuuri- ja ajaloo huviliste jaoks ning reisimiseks tõesti suurepärane koht, kuid elamiseks vajab see paik väheke kangemat iseloomu.

Sellised kogemused kasvatavad ja aitavad elule erapooletut pilku heita, nii et ma kindlasti ei kahetse seda otsust kolida oma-päi kuueks kuuks Kairosse.



FOTO: ERAKOGU

Tervis: tudengi väärtusetuim vara

Sügisel sai minust lühinägelik. Eeldused selleks olid juba varem, sest vasakust silmast kadus normipärane nägemine rohkem kui viis aastat tagasi. Siis oli põhjuseks liigne arvutilembus, millele tõmbasin pidurit ja pöörasin elus uue, silmadele vähem koormava lehekülje.



FOTO: KARL LEMBIT LAANE ERAKOGU

KARL LEMBIT LAANE
Riigiteaduste 2. aasta tudeng

Digitaliseerimise ajastul polnud ekraani eest pääsu, kuid ikkagi pidi sellega veidi vähem silmitsi seisma.

Minu vasak silm ei taastunud, kuid õnneks jäi parem silm parimasse töökorda. Seda seni, kuni astusin ülikooli.

Võttis veidi enam kui aasta, et silma vastupanu murda, kuid igapäevased 7–12-tunnised lugemis- ja kirjutamismaratonid tegid oma töö. Oktoobrikuu lõpus sulasid kokku juba 15 meetri kaugusel olevad näod.

Austusest hariduse vastu võtan õpinguid väga tõsiselt. See tähendab ohverdusi: peale loengu ma keskmise nädala jooksul ühikatoast kaugemale ei jõua.

Miks ma sellest kirjutan? Lühinägelikkus tähistab küll väljendina nõrkust, kuid tegelikkuses on see ju muutumas tavapäraseks. Mis kulu on osta endale prillipaar ja vana moodi edasi talitada? Ja

pealegi: suurema osa aastast on Eestis nagunii kottpime, mistap pole midagi erilist näha ka terve silmapaariga. Mis puudutab koormust, siis võtku ma lihtsalt vabamalt, eks?

See polekski suur asi, kui ma poleks samal nädalal sattunud peale kolmele kaastudengile. Nad rääkisid väsimusest, tülmusest,

vaiketunnust: tudengid ja õppejõud otsustavad ise, kas neid põhimõtteid järgida või mitte – ehk nad ei ole millekski kohustatud ning kogu vastutus on isiku-põhine. Siit algavad probleemid.

Praegu on rõhk eneseregulatsioonil. Näiteks minu instituudis on mitu õppejõudu võtnud omaks põhimõtte, et ühe loengu



TEGEMIST NÄIB OLEVAT ÜLDISE MUSTRIGA TÕ TUDENGITE SEAS: MEID SUUNATAKSE ENDID KAHJUSTAMA.

ületöötamisest ja läbipõlemisest.

Oma antidepressandipurke naljaviluks kõristitena kasutades arutlesid nad, millal saabub nende hetk. Vaimset abi otsitavat aina sagedamini, kuigi sellest räägitakse harva. Tegemist näib niisiis olevat üldise mustri-ga TÕ tudengite seas: meid suunatakse endid kahjustama.

VABAD VALIKUD

Mingis mõttes ei tohiks tervisega mingeid probleeme olla. Tudeng on vaba ise valima, mida ja millal ta õpib. Aasta eest tuldi välja tervisliku tudengiorganisatsiooni mõttega ja koostati tavad nii heast õppimisest kui ka õpetamisest ehk loodi eraldi raamistikud, mis suunavad tudengeid tervislikuma käitumise poole.

Neil meetmetel on aga kaks

materjalid ei tohiks ületada 50 lehekülge.

See on nende isiklik valik: õpetamise heas tavas pole tudengite tervist ja õppematerjalidega liialdamise vältimist kordagi mainitud, ainult õppe taset.

Seetõttu võib õppejõudude puhul, kes oma tegevust ei korras-ta, olla maht suurem: parem juba tudeng üle koormata kui lasta tal TÕ-st lahkuda hea hariduseta!

250 LEHTE NÄDALAS

Ent mis juhtub siis, kui tudengil on semestri peale viis ainet, mille õppejõud end piiravad? Tulemu-seks on *tragedy of the commons*: iga õppejõu üksik mõõdukas koormus kuhjub kokku kohus-tuslikuks lugemismahuks 250 lehekülge nädalas.

Märkuseks: avastasin juba



» esimesel aastal, et pelgalt teadustekstide lugemisest ei piisa – kui lugemise ajal ei konspekteeri, kaob sisu kiiresti meelest.

Miinus on see, et esimesel õppeaastal läks kümne lehekülje lugemiseks umbes üks tund, nüüd poolteist tundi. Igaüks võib arvutada, kui palju aega kuluks 250 lehekülje jaoks.

Eelnevale lisandub aeg, mis kulub muudele ülesannetele: esitlused, kirjatööd, praktikumid jne.

Isiklikult pole ma õnneks seni sellise koormusega kokku puutu-

hendab enamik loosungeid, et tudengid oma tervist hoiaksid, üleskutset eirata oma õppejõudude ülesandeid ja korraldusi, kuna vastuolu tudengi rolli (täita võetud kohustusi) ja jaksu vahel nõuab, et tehtaks järeleandmisi kas oma tervises või töö kvaliteedis.

Näib, et TÜ tudengid on esukujulikud ja valivad ikka esimese. Kes seda ei tee, peavad ilmselt «tõsiselt mõtlema, kas nad on ikka õiges kohas», nagu üks mu õppejõududest kord ütles.



KUI KOORMUS KOOLIS OSUTUS LIIGA RASKEKS, SAAB TUDENG SÜÜDISTADA VAID ENDA ETTENÄGEMATUST.

nud, ent teiste kohta ei tea – väidetavalt õpin ma ühel väikseima koormusega erialal.

Arvestades, et keskmisel tudengil on semestris ilmselt rohkem kui viis ainet ja vähesed õppejõud lähtuvad enesepiiramisest, võib tekkida pealiskaudsuse nõiarõng: mida enam on ülesandeid, seda pinnapealsemalt on võimalik neile keskenduda; mida vähem tudengid keskenduvad, seda rohkem neile ülesandeid antakse.

VASTUTUS JÄÄB TUDENGI ÕLULE

Iseendale ainete valimine on seejuures kaval nuke: miks peaks ülikool/õppejõud kandma vastutust, et koormus on aines liialt suur?

Palju tõhusam on jätta see tudengile – ise valis Kolgata tee, nüüd kannab oma risti lõpuni! Kui koorem osutub liiga raskeks, saab tudeng süüdistada vaid enda ettenägematust. Probleem aga ülikooli päevakavva ei jõuagi.

Arvestades eelnevaga, tä-

Kuna senises õppekorralduses on minu meelest tõsine nn terviselünk, pakun välja mõned küsimused, millest õppejõud võiksid materjale andes lähtuda, et paremini arvestada mitte ainult oma tudengite akadeemilise teadlikkuse, vaid ka säilienõtkuse ja tervisega.

1. Kui kaua kulub keskmisel tudengil aega talle antud kohustuste täitmiseks? Kas see on teostatav? Kas see on teostatav, kui ka teised õppejõud annaksid neid samas mahus?

2. Kas tudengil on ilmingimata seda teavet vaja? Tihti lähtutakse ainetes tekstidest, mis võivad olla õpieesmärgi jaoks üle paisutatud.

3. Kas vajalikku on võimalik esitada ajasäästlikumal ja lihtsamini mõistetaval moel? Võib-olla on mõtet korduvate alusmaterjalide tähtsaimatest punktidest luua eraldi kokkuvõte? Kui see pole võimalik, on paslik anda vähemalt suunavaid küsimusi, et eristada terasid sõkaldest.

4. Kas materjali seadmiseks on olnud piisavalt aega? Mõni-

kord rutatakse korruga läbi liiga paljude teemade ilma pauside ja tagasisidestusteta.


Ka need oleksid põhimõtted, mis lähtuksid isiklikust vastutusest ega kohustaks kedagi millekski. Just seetõttu ei viiks need kuhugi. Säärane lähenemine ei töötaks, kuna me lähtume oma tegevuses teisest arusaamast: mis pole kohustuslik, pole vajalik.

Kui tudengid ei õppivat seni, kuni nad pole selleks äärmuslikult sunnitud, siis õppejõud ei juhi oma tudengite tervisele tähelepanu seni, kuni see pole muutunud kohustuslikuks. Seetõttu teen ma paar alternatiivset ettepanekut asjasse puutuvatele TÜ üliõpilaste ja juhtivüksustele.

ETTEPANEKUD JUHTIVÜKSUSTELE

1. Algatada järjepidev seire hindamaks tudengite tervise olukorda.
2. Täiendada õpetamise head tava nii, et seal oleks viide ka tudengite tervisele.
3. Luua tegevuskava, kuidas ka tegelikkuses tagada, et mitte ainult tudengite, vaid kõigi Tartu ülikooliga seotud isikute tervisevajadustega oleks arvestatud.

Need oleksid esialgsed samud probleemi kaardistamiseks, üksikasjad selguksid laiema arutelu käigus.

Teisalt saab ka samamoodi edasi jätkata: kui lähevad silmad, võib osta prillid; kui neist enam ei piisa, võib osta kangemad läätsed; kui enam ei jaks, saab juua kohvi; kui ikka ei jaks, tuleks võtta erguteid; kui tekib vaimne häire, on aeg võtta pille jne. Vana hea «lõuad pidada ja edasi teemida» on muidugi alati variant, kuid võib-olla oleme võimelised rohkemaks? 



EESTI VABARIIGI 100. AASTAPÄEVA ÜRITUSED TARTU ÜLIKOOLIS

kolmapäeval, 21. veebruaril

kell 16

Tartu Ülikooli jazz-muusika professori Iñaki Sandovali klaverikontsert ülikooli aulas

kell 17.15

Tartu Ülikooli rektori kt Tõnu Lehtsaare ja nõukogu esimehe Ruth Oltjeri vastuvõtt ülikooli töötajatele ülikooli muuseumi valges saalis

reedel, 23. veebruaril

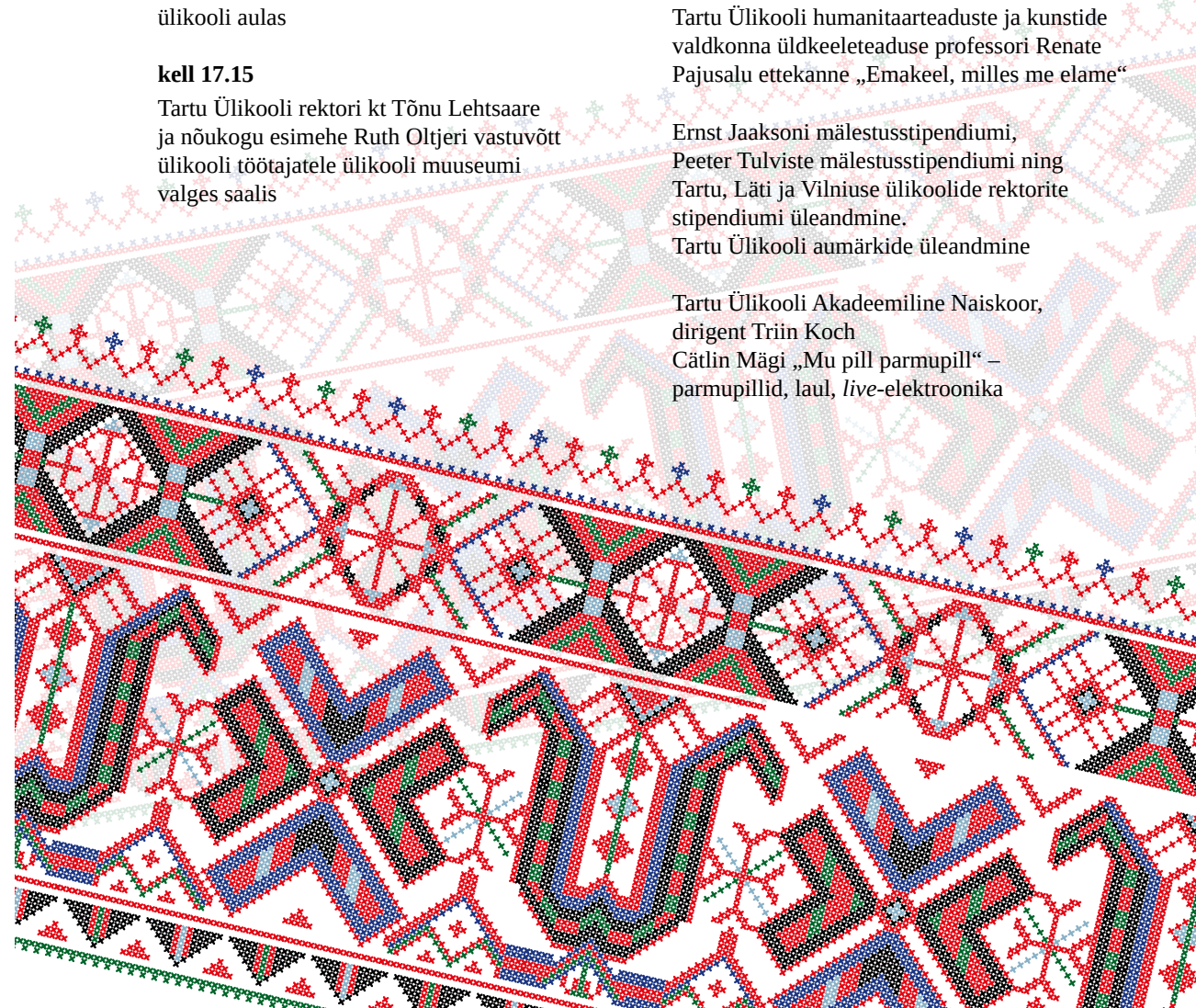
kell 12

kontsertaktus ülikooli aulas

Tartu Ülikooli humanitaarteaduste ja kunstide valdkonna üldkeeleteaduse professori Renate Pajusalu ettekanne „Emakeel, milles me elame“

Ernst Jaaksoni mälestusstipendiumi, Peeter Tulviste mälestusstipendiumi ning Tartu, Läti ja Vilniuse ülikoolide rektorite stipendiumi üleandmine.
Tartu Ülikooli aumärkide üleandmine

Tartu Ülikooli Akadeemiline Naiskoor, dirigent Triin Koch
Cätlin Mägi „Mu pill parmupill“ – parmupillid, laul, live-elektronika



Ülikooli rektorid keerulistel aegadel



ALMA MATER

Hiljuti ilmus trükist veel üks raamat Tartu ülikooli rektorite sarjast. Sel korral keskenduti ajaloolasele Hans Kruusile. Keerulistel neljakümnendatel aastatel vahetusid rektorid koos riigivõimuga, kuid maailmavaadete erinevusest ja riigivõimu vahetumistest hoolimata püüdsid akadeemikud üksteist halvimast säästa.

VIRGO SIIL

virgo.siil@ut.ee



MAAL: ERICH LEPS

HUGO KAHO

1938. aastal sai rektoriks bioloog Hugo Kaho. Tema oli esimene Tartu ülikooli rektor, kelle pani ametisse valitsus, mitte ei valinud ülikool ise. Hugo Kahost raamatu kirjutanud teadusloolane Ken Kalling ei olnud allakirjutanule antud intervjuus päris kindel, kas mitte Kahot ei valitud võimukoridorides rektoriametisse sellepärast, et ta tundus nõrk ja mõjutatav olevat. Samas on kirjavahetusest näha, et Kaho polnud kõigest käsutäitja.

Autoritaarset ajastut Eestis võeti ülikoolis ja Tartus muidugi valulikult, kuid ilmnis, et sel olid ka oma plussid. Kalling nendib, et Tartu kippus «konnatigistuma». Kõik tundsid üksteist ja leppisid midagi kuskil kohvikus omavahel kokku. Ja kui vaadata teaduse arengut või ka näiteks ülikooli rahaasju, siis autoritaarsel ajastul löödi mõnes valdkonnas sõna otseses mõttes kord majja. Hakati täitma õppejõudude kohti, mida oli aastaid vaba hoitud (kahtlustati, et oma semudele), ülikooli

raviasutused hakkasid ülikoolile raha teenima (selle asemel, et professorite erapraksist toita), Raadil asunud abimajandi saadused hakkasid liikuma otse haiglate köökidesse ega täitnud enam vahendajate taskuid.

Kui esialgu polnud selge, kas Hugo Kaho ise rektoriks saada tahtiski, siis edaspidine näitab, et amet talle ikkagi meeldis. See ilmneb 1941. aastal, pärast seda, kui Kaho, kelle Vene võim oli 1940. aastal ametist vabastanud, ei saanud 1941. aastal Saksa okupatsiooni alates ametisse tagasi – nagu ka paljud teised, kelle kommunistid olid ametist vabastanud. Rektoriks sai hoopis Edgar Kant. Tundub, et Kahol jäi väike okas hinge. Ta süüdistas ka Kanti, kuid pärast seda, kui mõlemad mehed 1944. aastal pagulusse siirdusid, vahetasid nad siiski kirju ja õnnitluskaarte.

Kaho sõjajärgne kirjavahetus ja mõned tema fotoalbumid on säilinud. Need toodi aastate eest Eesti Pariisi saatkonda, kust nad jõudsid Tartu ülikooli muuseumisse.



MAAL: MERIKE ORAV

EDGAR KANT

«Edgar Kant täitis Saksa okupatsiooni ajal 1941.–1944. aastal rektori ülesandeid. See ei ole juhus, et ta toona ülikooli rektoriks nimetati. See on seotud laiema-

te poliitiliste jõujoontega Tartus ja Eesti toonase poliitilise paremiku omavaheliste suhetega,» kirjeldas teadusloolane Erki Tammiksaar. Edgar Kanti võttis majandusgeograafi ametisse toonane õigusteaduskonna dekaan Jüri Uluots, kellega säilis Kantil hea side ka hiljem ja kellele tema karjäär paljuski toetus.

Edgar Kant oli rahvuslane, kes toetas autoritaarset ühiskonda ja Konstantin Pätsi riigipööret, kuna leidis, et vaiki ajastu on hea kasvatamaks rahvuslust eestlaste seas.

Kuid sellest hoolimata paistis ta hoiduvat võimupositsiooni ära kasutamast. «Näiteks Harald Habermann oli väga vasakpoolsete vaadetega ja kui ta oma

HANS KRUUS

Nõukogude okupatsiooni ajal, 1940.–1941. ja 1944. aastal oli Tartu ülikooli rektor Hans Kruus, keda on hiljem nimetatud ka n-ö juunikommunistiks ja peetud Konstantin Pätsi režiimi vastase Tartu opositsiooni üheks juhiks. Kruusist rääkis äsja temast raamatu kirjutanud Toronto ülikooli emeriitprofessor, ajaloolane Jüri Kivimäe. Tema sõnul üritas Kruus oma ülikooli ja õppejõudude koosseisu hoida, nii keeruline ja raske, kui see ka tol ajal oli.

«Hans Kruusi põlvkonna ideoloogilisest tagapõhjast ja isiklikest mõjutustest kujunebki välja tema pahempoolne sotsialistlik maailmavaade. Päris

täpselt seda määratleda on raske, aga sotsialismi ideed toetas ta teoorias kindlasti. Seda, et tema puhul tahetakse näha, kas ta järgis kommunistlikku ideoloogiat juba tollal, ei sõandaks ma öelda, sest kommunistlik maailmavaade tähendas vähemalt 1920. aasta mõistes neid, kes on bolševistliku Venemaa ideoloogia veendunud pooldajad. Kruus seda polnud, 1917. aastal kuulus ta parteiliselt sotsiaalrevolutsionääride või esseeride erakonda. Ta oli selle erakonna Eesti partei juht. Seal oli palju pahempoolseid tegelasi, ka Gustav Suits oli esseer. Nii et ta oli ikkagi pahempoolne sotsialist ja samas rahvuslane, kes ei pooldanud proletariaadi või-

Keerulistest aegadest hoolimata püüdsid rektorid ülikooli käigus hoida ja teadlased teadust teha. Tagantjärele on koostööd tollase võimuga lihtne hukka mõista,

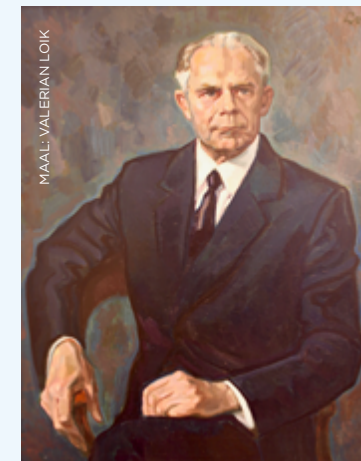
kuid arvestada tuleb ka konteksti, tingimusi ja võimalusi.

«Ei ole üksikut mustvalget lahendust ega vastust miks-küsimusele. Ajalugu me muuta ei saa,

vaateid Raimla korporatsioonis propageeris, siis läks nende tüli seal väga suureks. Aga samas ütles Kant, et kui tema pärast Habermanni lahkuma sunnitakse, siis peab ka tema minema, sest igaljuhul on õigus oma vaateid väljendada,» rääkis Tammiksaar.

See näitab, et akadeemiline ringkond hoidis kokku. «Samamoodi ka Habermann. Ta oli 1940. aastal sisekaitse ülem ja oleks võinud Edgar Kanti hävitada. Ta ei teinud seda,» töi Tammiksaar näite. Edgar Kant küll degradeeriti, tal ei lubatud Nõukogude ajal enam professorina töötada, kuid samas töötas ta ülikoolis vanemõpetaja ametikohal ja sai palka tunnitasu alusel professori tasumääraga.

mu. Pidada teda Eesti vabariigis varjatud kommunistiks on minu arvates eksitav liialdus,» rääkis Jüri Kivimäe.



MAAL: VALERIAN LOIK

ajalugu vajab seletamist. Mitte nii, et me hakkame oma arusaamade järgi langetama kohtuotsuseid mineviku üle,» sõnas Jüri Kivimäe. UT

IN MEMORIAM

UUDO REINO

16.04.1935–09.01.2018



Dotsent Uudo Reino oli lastekirurgilise õpetuse ja lastekirurgia koolkonna rajaja Eestis. Ta oli juhtiv asjatundja laste väliste ja sisemiste suguorganite arenguanomaaliat ravis nii Eestis kui Nõukogude Liidus. Reino oli üks hinnatumaid lektoreid üliõpilaste ja arstide täienduskursustel, ta on olnud enamiku Eesti lastekirurgide õpetaja ja juhendaja. Ta oli uute lastekirurgiliste ravi- ja uurimismeetodite ning operatsioonide juurutamise algataja Eestis.

Uudo Reino sündis 16. aprillil 1935. aastal Tartus. Ta lõpetas Tartu ülikooli arstiteaduskonna kiitusega 1959. aastal, sellele järgnes lastekirurgia kliiniline ordinatuur ja aspirantuur Moskva arstide täiendusinstituudis ning enesetäiendus Helsingis, Turus ja Stockholmi Karolinska ülikooli lastekirurgia kliinikus. Uudo Reino



FOTO: ERAKOGU

töötas 1959.–1961. aastal Räpina rajoonihaiglas kirurgi ja peaars-tina, 1965.–1966. aastal Tallinnas lastekirurgina, 1966.–1970. aastal Tartu ülikoolis assistendina ja alates 1971. aastast oli ta dotsent lastekirurgia erialal. Ta kaitses 1966. aastal kandidaaditöö teemal «Soo määramine ja korrekt-sioon lastel välimiste ja sisemiste suguorganite anomaaliat puhul». Uudo Reinolt on ilmunud u 140 teaduspublikatsiooni. Tema olu-lisemad uurimisvaldkonnad olid lasteuroloogia ja vastsündinute kirurgia. Uudo Reino oli kauaaeg-ne TÜ üliõpilaste teadusühingu esimees, juhendas üliõpilastöid ning K.Variku meditsiinikandidaadi

dissertatsiooni 1988. aastal ja M. Märtsoni doktoritööd 1999. aastal. Reino oli mitme grandi hoidja ja teaduslik juhendaja ning lasteuroloogia alal sai ta viis autoritunnistust. Uudo Reino oli Eesti lastekirurgide seltsi asuta-jaliige, selle pikaajaline esimees, Balti lastekirurgide assotsiatsiooni asutajaliige ja endine president. Ta korraldas Eesti ja Soome lasteki-rurgide koostööd. Oli Soome M. Sulamaa lastekirurgide seltsi liige ning kliinikumi lastefondi asutaja-liige. Tema tööd on tunnustatud Tartu ülikooli väikese medali ja paljude tänukirjadega. Jääme mee-nutama dotsent Uudo Reinot kui sõbralikku, hea huumorimeelega, heatahtlikku ja armastatud õpe-tajat, kolleegi, juhendajat ja eriala eestvedajat. Oma hea suhtumise ja nakatava innukusega vähendas ta ka pisemate patsientide hirmu arstide ees.

Sügava tänutundega kolleegid Tartu ülikoolist, Tartu ülikooli kliinikumist ja Eesti lastekirurgide seltsist

IN MEMORIAM

ELVI ULST

23.04.1934–31.12.2017



Tartu ülikooli majandusteadus-kond mälestab ja meenutab kauaaegset majandusteadlast, kolleegi ja õpetajat.

Elvi Ulst (Pajupuu) sündis Ravila vallas Harjumaal. Ta lõpetas Leningradi Finants-Majandusintituudi pedagoogikateaduskonna 1956. aastal ning temast sai



FOTO: ERAKOGU

majanduskandidaat 1966. aastal Tartus ja majandusdoktor 1989. aastal Leningradis. Elvi Ulst töötas

1956.–1960. aastal TÜ majandus-teaduskonnas vanemlaborandina, 1960.–1965. aastal rahanduse ja krediidi kateedri assistendina, 1966.–1967. aastal vanemõpetaja, 1968.–1990. aastal dotsendi-na ja seejärel professorina.

Riigirahanduse lektoraadi moodustamise järel jätkas ta selle erakorralise professorina ning peale pensionile siirdumist 1998. aastal õppeülesande täitjana.

Elvi teadustöö oli seotud põhiliselt majandusanalüüsi ja

rahanduse, hiljem riigirahanduse ja kohaliku omavalitsuse prob-leemide uurimisega. Tema sulest on ilmunud hulk olulisi raamatuid, nagu «Käibevahendite kasutamise analüüs» (1965), «Teenindustevõtete majandusliku tegevuse analüüsi meetoodika» (1969), koostöös kaasautoritega «Ra-handussuhted kaasajal» (1975), «Kapitalistlike riikide rahandus» (1989), «Rahandus eile, täna, homme» (1990), «Avalik sektor Eestis» (1997), «Eesti kohali-ke omavalitsuste rahastamise probleemid Euroopa Liiduga ühinemisel» (2003), «Eesti arengu jätkusuutlikkuse regionaalsed probleemid» (2005).

Samuti on tema koostatud paljudele tuntud kõrgkooliõpi-kud «Riigirahandus 1» (1996) ja «Riigirahandus 2» (1996, koos Margus Hansoniga) ning «Avaliku

sektori ökonomika» (1998, 2. tr 2003).

Elvi Ulst avaldas aktiivselt majanduspoliitikaalaseid artikleid ajakirjanduses ning oli tegev ka praktikas, kuuludes 1990. aasta haldusreformi ekspertkomisjoni. Olulisematest rakenduslikest projektidest korraldas ta näiteks maailmapanga rahastatud uurimuse Eesti kohalike omavalitsus-te tulubaasi kohta.

Elvi Ulst huvitus ka teaduspoliitikast (sh ettevõtluslepingutest, rahastamisest ja teadlase karjäärist), kirjutas Akadeemias 1991. aastal artikli «Kas akadeemiline välistab merkantiilse?» Enam kui kaks aastakümnet tagasi tema essees «Eesti rahvuslik eliit, omand ja võim» kirjutatud laused mõjuvad tänagi nüüdisaegselt (Akadeemia 1996: 237): «Avalikus sektoris kehvalt tasustata-

vasse töösse klammerdumise negatiivseks kaasnähtuseks võib olla illusioon, et niisugused avaliku sektori osad nagu haridus ja kõrgharidus funktsioneerivad normaalselt, samal ajal kui tegelikult töötatakse reservide ammendumise piiril. Näiteks puudub noortel igasugune motivatsioon teadusliku kraadi taotlemiseks. Teadust ja haridust tuleb riiklikult paremini rahastada, sest neil tegevustel on väga tugev positiivne kaasmõju, mis ületab tehtud kulutusi suuresti.»

Kolleegidele jääb Elvi meelde humoorika, bridži- ja reisihuvilise daami ning pühendunud vana-eman, kelle seltskonnast jäädakse teaduskonna koosviibimistel suurt puudust tundma. Sügav kaastunne lähedastele.

Tartu ülikooli majandusteadus-kond.

IN MEMORIAM

JÜRI SAMARÜTEL

17.04.1938–02.01.2018



Eesti arstiteadust, anestesioloogia ja intensiivravi eriala on tabanud valus kaotus: 2. jaanuaril 2018. aastal lahkus lugupeetud arst ja teadlane, paljude kolleegi-de õpetaja, emeriitdotsent Jüri Samarütel.

Jüri Samarütel sündis 17. aprillil 1938 Tallinnas. Arstihariduse sai ta Tartu ülikoolis, mille lõpetas 1962. aastal. 1974. aastal kaitses Samarütel meditsiinikandidaadi väitekirja, 1977. aastal omistati talle dotsendi kutse.

Jüri Samarüteli elutöö oli tihedalt seotud Tartu ülikooli arstiteaduskonna ja Maarjamõisa



FOTO: ERAKOGU

haigla, hiljem Tartu ülikooli kliini-kumiga. 1962.–1965. aastal töötas ta arst-anestesioloogina Tartu vabariiklikus kliinilises haiglas, 1965.–1968. ja 1971.–1975. aastal oli ta samas anestesioloogia osa-konna juhataja. 1968.–1977. aastal töötas Jüri Samarütel arstiteadus-konna hospitaalkirurgia assisten-dina, 1977.–1992. aastal sama kateedri dotsendina. Tartu ülikooli

anestesioloogia ja intensiivravi kliiniku moodustamisel 1992. aastal valiti ta kliiniku dotsendiks, kus ta töötas emeriteerumiseni 2003. aastal. Dotsent Samarütel oli imepärane õppejõud. Tema loengud ja praktikumid, üliõpilaste teadustööde juhendamised ning ennekõike anestesioloogia ja intensiivravi eriarstiõppe juhenda-mine olid mitme põlvkonna jaoks kliinilise õppe parim näidis.

Jüri Samarüteli juhendamisel või kaasujuhendamisel kaitsi neli kandidaadi- ja doktoritööd, märkimisväärne oli tema panus arstide täiendkoolituse korraldamisel. Jüri Samarütel jättis kustumatu jälje Eesti aneste-sioloogia ja intensiivravi eriala arengusse. Eesti anestesioloogide seltsi asutajaliikme ning presiden-

dina 1979.–2003. aastal seisis ta ennekõike selle eest, et maailma teadussaavutused jõuaksid võimalikult kiiresti meie kliinilisse praktikas.

Sotsiaalministeeriumi erialaõuniku pani ta aluse anesteesia ohutusnõuete ning intensiivravi standardite juurutamisele vabariigis. Jüri Samarütel avaldas üle 200 teaduspublikatsiooni. Tema teadustööd vedeliku ainevahetusest ja happe-aluse tasakaalust ning kehavälisest vere-

ringest olid teedrajavad uuringud erinevate ravivõtete juurutamisel südamekirurgias, anesteesia ja operatsioonijärgses ravis. Tema uurimisvaldkondade hulka kuulusid ka anesteesia ja müokardi kaitse südameoperatsioonidel, elektrokardiostimulatsioon, kopsude kunstliku jugaventilatsiooni meetodite arendamine ning juurutamine, taaselustamine kliinilisest surmast, regionaalnesteesia ning anesteesia ohutus. Ta oli mitmekordne Eesti teaduspree-

mia laureaat, Tartu medali kavaler. Meenutame Jüri Samarütelit kui pühendunud ning äärmiselt haritud õpetajat, dotsenti selle sõna kõige sügavamas tähenduses. Oma tegevuses seadis ta alati esikohale patsiendi huvid, oli alati aus ja põhimõttekindel.

Sügava tänutundega kolleegid Tartu ülikoolist, Tartu ülikooli kliinikumist ja Eesti anesthesioloogide seltsist

IN MEMORIAM

VÄINO PUURA

6.08.1935 – 14.01.2018



Väino oli Geoloog suure algustähega, jõudes tegeleda nii mitmete geoloogia eriala suundadega, et neist saaks kokku panna ühe põhjaliku õppekava või raamatu kokkuvõtva pealkirjaga «Geoloogia». Eriliseks tegi Väino see, et neid laialdasi teadmisi oli ta alati valmis lahkelt teistega jagama, olles mentoriks ja juhendajaks paljudele Eestis ning maailmas praegugi aktiivselt



FOTO: ERAKOGU

tegutsevatele geoloogidele.

Ei saa ka kuidagi mööda vaadata tema patriotismist, arendamiseks ja populariseerimaks Eesti geoloogiat. Ta oli väga aktiivne tegutsemaks selle nimel, et Eesti

geoloogial läheks hästi. Samuti pööras ta ausalt tähelepanu kohadele, mis vajaksid parendamist või täiendamist, hoides samas alati rahulikku ja kaalutlevat meelt.

Väino jääb meile alaliseks meelde oma rahuliku ja meeletult positiivse ellusuhtumisega. Ta suutis säilitada rõõmsat meelt ka rasketel hetkedel, olgu selleks võitlused karudega Siberi välitöödel, Maroko ekspeditsiooni pikad matkad esilitel või pingelised päevad kuumas Jordaania kivikõrbes.

Puhka rahus, Väino. Eesti Geoloogiaühingu liikmed

IN MEMORIAM

JANNO REILJAN

8.10.1951–23.1.2018



Janno Reiljan sündis Rõuge vallas Pärlijõe ja lõpetas 1970. aastal Võrus Kreutzwaldi nimelise keskkooli. Tartu ülikooli lõpetas ta 1975. aastal majanduskubernetika erialal *cum laude*. Ta



FOTO: ERAKOGU

kaitses kandidaadikraadi Moskva ülikoolis 1980. aastal, doktori-kraadi Tartu ülikoolis 1991. aastal ja seejärel täiendas end Bonnisi, Kielis, Münsteris, Bostonis ja mujal.

Prof Reiljan andis hindamatu panuse TÜ majandusteaduskonna uuendamisse 1990. aastate alguses võttes vastutuse dekaanina ja seejärel arendusprodekaanina.

Sellest ajast on pärit paljud teaduskonna tegevuse aluspõhimõtted. Juhina rõhutas ta rahvusvahelist avatust kui kvaliteetse hariduse alustala, kuid tähtsustas ka eesti keelt teaduskeelena. Janno Reiljan käivitas eestikeelse te majandusõpikute sarja, milles tänaseks on ilmunud üle 100 õpiku. Pidades väga oluliseks tööd magistrantide ja doktorantidega algatas ta suvekoolide traditsiooni, et noori inimesi kokku tuua ja motiveerida teadusega tegelema.

Janno Reiljan osales aktiivselt Eesti riigi taasrajamisel, töötas 1992. aastal peaministri nõuni-

kuna ja oli Riigikogu IX, X ja XI koosseisu liige. Olles elupõlise võrokesena läbi proovinud kõik maaatööd, võitles ta Eesti maaelu ja -rahva püsimise ja edenemise eest. Lõpuks võitis soov ülikoolis töötada, teadust teha ja noori õpetada, mis tõi ta 2007. aastast tagasi majandusteaduskonda. Kolleegidena tundisime rõõmu, et ta panustas taas teaduskonna ellu silmapaistva professorina kuni emeriteerumiseni aastal 2016. Jannot iseloomustas tugev veenmisvõime, mille abil suutis ta juhendada ja võita ülikoolile palju noori, kellest on kasvanud dekaa-

ne, professoreid, õppejõude ja teadureid ning Eesti riigile kõrgeid ametnikke ja tublisid ettevõtjaid.

Janno töötas äärmiselt põhjalikult ja nõudis seda ka teistelt. Ta vihkas rumalust ja astus selle vastu ka tormiliselt välja. Janno oli väga elurõõmus inimene, kes oskas ka kõige lihtsamates sõnavõttudes humoorikalt sõnu ritta seada ning laulu üles võtta.

Innustagu tema elurõõm ja sihikindlus meid kõiki tema algatatut edasi viima.

TÜ majandusteaduskond

IN MEMORIAM

ELMAR ARAK

28.01.1938–23.01.2018



Eesti farmaatsia on leinas. Meie hulgast on lahkunud Tartu ülikooli meditsiiniteaduste valdkonna farmaatsia instituudi emeriitdotsent Elmar Arak. Lõpetanud 1962. aastal Tartu ülikooli proviisorina, pühendas ta kogu oma järgneva elu farmaatsiale, olles selle tulihingeline patrioot ja arendaja – üks meie farmaatsia sümboleid.

Proviisor Elmar Araku esimeseks suuremaks tööks sai apteekide peavalitsuse Tartu kontrollanalüüsi laboratooriumi rajamine ja juhatamine. Puutudes päevast päeva kokku ravimite analüüsiga, tekkis tal huvi ravimite keemilise koostise vastu, mis päädis 1980. aastal kandidaadiväitekirja kaitsmisega farmatseutilise keemia ja farmakognosia alal. 1979. aastast sidus Elmar Arak ennast ülikooli farmaatsia

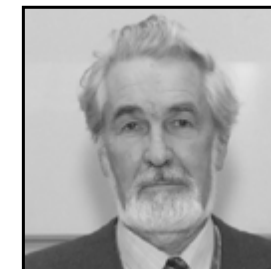


FOTO: ERAKOGU

instituudiga, töötades siin oma elu lõpuni ja läbides ametiredelil kõik akadeemilised astmed assistendist professorini. Õppejõuna on ta tegelenud farmatseutilise keemia õpetamisega, teadlasena kui farmakognost ravimtaimi uurides. Teadlase ja pedagoogina on Elmar Arak juhendanud kahte doktoritööd ja tervet rida magistrantide teadusartiklit ning hulgaliselt muid teadustöid. Ta on olnud farmaatsia instituudi farmakognosia ja farmaatsia organisatsiooni õpetooli hoidja, laboratooriumide sisustaja, ravimtaimede katsebaasi taasrajaja, Tartu ülikooli apteegi

taasloomise eestvedaja ja üks elluviijaid. Elmar Araku elulugu on õige mahukas ka ülikoolist väljaspool. Kui mainida vaid osagi sellest, siis oma kutseala kõrgelt väärtustava proviisorina oli ta Eesti farmaatsia seltsi esimees ja auliige, ajakirja Eesti Rohuteadlane taasväljaandmise üks algatajaid. Ta osales ka mitmete kutsealaga seotud eelnõude väljatöötamises ja otsustuskogude töös. Kolleegina oli Elmar Arak alati sõbralik ja vastutulelik, rõõmsameelne, samas rahulik ja kindlameelne. Dotsent Arakul oli kombeks pöörduda ülikooli lõpetajate kui ravimite kuningannade ja -kuningate poole. Üks kuningas on nüüdseks lahkunud. Teda jäävad muuhulgas meenutama rebasteõhtul juhutatud «Krambambuli» ja teised vahvad laulud. Nende kõla jääb meid saatma koos mälestusega toredast kolleegist, saades innustust tema aadetest.

Tartu ülikooli farmaatsia instituut

KAITSMISED

7. veebruaril kell 10.15 kaitseb **KAIRI KIIGE** zooloogia erialal doktoritööd «Reproduction and Behaviour of the Endangered European Mink (*Mustela lutreola*) in Captivity» («Ohustatud Euroopa naaritsa (*Mustela lutreola*) sigimine ja käitumine tehiskeskkonnas»). Kaitsmine toimub Vanemuise 46-301. Juhendajad direktor Tiit Maran (Tallinna loomaaed) ja prof Toomas Tammaru, oponent dots María Díez León (Londoni ülikool, Inglismaa).

7. veebruaril kell 14.15 kaitseb **IVAN KUPRIJANOVI** hüdrobioloogia erialal doktoritööd «Habitat Use and Trophic Interactions of Native and Invasive Predatory Macroinvertebrates in the Northern Baltic Sea» («Kohaline ja invasiivsete röövtoiduliste suurselgrootute elupaigakasutus ja toitumissuhted Läänemere põhjaosas»). Kaitsmine toimub Vanemuise 46-301. Juhendajad juhtivteadur Jonne Kotta ja vanemteadur Kristjan Herkül, oponent juhtivteadur Sergej Olenin (Klaipeda ülikool, Leedu).

12. veebruaril kell 10.15 kaitseb **TRIIN KANGUR** materjali- teaduste erialal doktoritööd «Preparation and Functional Properties of Stochastic Microstructured Sol-Gel Silica Materials» («Mikrostruktuursete ränioksiidsete sool-geel materjalide arendamine ja funktsionaalsete omaduste hindamine»). Kaitsmine toimub Physicum'i auditooriumis B103. Juhendajad dr Martin Järvekülg, dr Valter Kiisk ja dr Ants Lõhmus, oponentid dr Jānis Ločs (Riia tehnikaülikool, Läti) ja prof Urve Kallavus (Tallinna tehnikaülikool).

14. veebruaril kell 10.15 kaitseb **HENDRIK MEISTER** zooloogia erialal doktoritööd «Evolutionary Ecology of Insect Growth: from Geographic Patterns to Biochemical trade-offs» («Putukavastse kasvukiiruse evolutsiooniline ökoloogia: geograafilistest erinevustest biokeemiliste lõivuheteni»). Kaitsmine toimub Vanemuise 46-301. Juhendaja prof Toomas Tammaru, oponent dots Sarah E. Diamond (Case Western Reserve'i ülikool, USA).

15. veebruaril kell 11 kaitseb **TARMO PUOLOKAINEN** ma- janduse erialal doktoritööd «Rii- gasutuse soorituse hindamine ebakindla nõudluse tingimustes Eesti, Soome ja Rootsi pääs- teteenuste näitel». Kaitsmine toimub J. Liivi 4-124. Juhendajad emeriitprof Janno Reiljan, prof Peter Friedrich ja prof Christopher J. O'Donnell (Queenslandi ülikool, Austraalia), oponentid prof Geert Bouckaert (Leuve- ni katoliiklik ülikool, Belgia) ja teadur Ants-Hannes Viira (Eesti maaülikool).

19. veebruaril kell 12.15 kaitseb **SIIM SOROKIN** folkloristika erialal doktoritööd «Character Engagement and Digital Community Practice: A Multidisciplinary Study of Breaking Bad» («Karakteritega suhestumine ja digikogukondlik praktika: «Halvate tee» multidistsiplinaarne uurimus»). Kaitsmine toimub TÜ senati saalis. Juhendajad prof Marina Grišakova ja prof Ülo Valk, oponent Marco Carraciolo (Genti ülikool, Belgia).

ALGAS VIKIPEEDIA ARTIKLIKONKURSS «EESTI ÕIGUS»

Tartu ülikool, Eesti advokatuur ja notarite koda kuulutasid välja vi- kiartiklite konkursi, et täiendada Vikipeediat eestikeelsete õigus- alaste artiklitega. Konkursil saab Vikipeedia keskkonnas osaleda 12. veebruarist kuni 20. augustini 2018. Vikipeedia konkurss «Eesti õigus» on üks järk laiemast kampaaniast, mille käigus tahetakse katta kõik teemavaldkonnad

põhjalike ja heal tasemel vikiar- tiklitega. Konkursiga soovitakse täiendada õigusteemaliste artikli- te hulka eestikeelses Vikipeedias ja muuta õigusemõistete selgitu- sed hõlpsamini kättesaadavaks. Iga uus artikkel on oluline panus eesti keele tulevikku: Vikipee- diasse talletatud oskussõnavara ja üldteave on hästi leitavad nii tavakasutajate kui eriala esindaja-

te jaoks. Kvaliteetne eestikeelne Vikipeedia on vajalik meid ümb- ritsevas e-keskkonnas ja seda kasutatakse üha enam olulise teabeallikana. Konkursitööde esitamise tähtaeg on 20. august 2018, vt artiklivõistluse lehte Vikipeedias. Parimaid kirjutajaid hinnatakse rahaliste auhindade- ga, preemiafond on 1600 eurot. Rahalised preemiad panevad välja

Eesti advokatuur ja notarite koda. Hindamiskomisjoni kuuluvad esindajad Tartu ülikooli õigustea-

duskonnast, notarite kojast, Eesti advokatuurist ja Tartu ülikooli sihtasutusest. Arvesse võetakse

nii artiklite taset kui ka teema keerukust ja olulisust.

TEATED

VEEBRUARIS TÜ AULAS: 1. veebruaril kell 11 algab emeriit- professori Janno Reiljani matu- setalitus; 7. veebruaril kell 19 algab Glasperlenspiel Sinfonietta kontsert; 10. veebruaril kell 17 toimub naiskoori Emajõe Laulikud 15. sünnipäeva kont- sert; 15. veebruaril kell 12 algab Tartu ülikooli karjäärpäev; 19. veebruaril kell 16 toimub täiend- õppe tänuüritus; 20. veebruaril kell 16.15 toimub TÜ tarkva- ratehnika professori Dietmar Pfahli inauguratsiooniloeng; 21. veebruaril kell 16 toimub prof Iñaki Sandovali klaverikontsert, mis kuulub EV 100 üritustesarja; 23. veebruaril kell 12 algab Eesti vabariigi 100. aastapäeva kont- sertaktus ja samal kuupäeval kell 18 algab EV 100 kontsert «Laulis isa, laulis poeg», kus esinevad Tartu akadeemiline meeskoor ja Tartu poistekoor; 28. veebruaril kell 10 algab Tartu ülikooli lahtis- te üste päev.

PENSIONÄRIDE ÜHINGUS

VITAE: 1. veebruaril kell 13 arstide klubi, 5. veebruaril kell 15 naiste klubi, 13. veebruaril kell 11 elulooring, 15. veebruaril kell 11 kirjandusklubi, 20. veebruaril kell 13 laulmine, 22. veebruaril kell 15 keemikute klubi, 26. veebruaril kell 15 põltsamaalaste klubi.

1. veebruaril esineb Liina Teras EAÕS-i ettekandekoosolekul ettekandega «**SISSERÄNDE- GA KAASNEVAD MÕJUD**

PÕHIÕIGUSTE KAITSELE ERI KULTUURIDE KOKKUPUUTEL EUROOPA KOHTU VAATEST LÄHTUDES». Ettekandekoos- olekul antakse ülevaade Euroopa Kohtu hiljutisest praktikast islami pearäti kandmise keelust tulene- nud tööalase diskrimineerimise kohta. Samuti analüüsitakse menetluses olevat kohtuasja, mis tõstatab küsimuse, kas liidu õi- gusnorm, mis lubab tappa loomi neid eelnevalt uimastamata üks- nes tegevuslooga tapamajades, on usuvabaduse põhiõiguse sei- sukohast kehtiv. Kas usuvabadus kaalub üles erasektori ettevõtja majandushuvid? Kas liikmesriigil on positiivne tegutsemiskohus- tus, et aidata kaasa usuvaba- duse teostamisele, mis seisneb loomade riituslikus tapmises? Kas loomade heaolu, rahvatervise ja toiduohutuse kaitse võivad õigustada usuvabaduse piira- mist? Kas usuvabaduse kaitse ulatus võib liikmesriigiti erineda ja mil määral Euroopa Kohus peab arvestama liikmesriikide põhiõiguste kaitse standardeid EL-i põhiõiguste harta artikli 10 kohaldamisel? Kas ühe kultuuri esindaja usuliste veendumuste väljanäitamine võib riivata teise kultuuri esindajate õigusi ja veen- dumusi? EAÕS-i ettekandekoos- olek toimub 1. veebruaril kell 16.30 Tartus, Lossi 19 (Riigikohtu väikese maja konverentsisaalis).

Algavad Tartu ülikooli **TALVE- ÜLIKOOLI KURSUSED**, kuhu

on oodatud kõik, kel soovi ja tahet ennast erialaselt või huvi- alaselt täiendada.

Ajakava

TARTU

31.01 Kultuuride erinevused argipäevas: kuidas globaalses ühiskonnas hakkama saada? Elo Süld, Roland Karo.
01.02 Isikliku ja tööelu dilemmad – karjääriplaneerimine muutuvast Eestis. Signe Reppo.
01.02 Eesti lapse esimesed 100 sõna. Astra Schults.
05.02 Psühholoogilise esmaabi kursus. Angela Jakobson.
08.–09.02 Juhi tööriistad tiimis varjul oleva potentsiaali avami- seks. Kaupo Saue, Kulno Türk.
10.02 Lihastasakaalu ja kehahoiu praktiline koolitus. Kaja Hermlin.
12.02 Söömisega seotud prob- leemid spordis. Luule Medijai- nen, Eve Unt, Jorgen Matsi.
17.02 ja 17.03 Retoorika. Kaido Soom.

TALLINN

01.02 Isikuandmete kaitse töösuhetes. Karin Sein, Gaabriel Tavits.
01.–02.02 Loovustehnikad ette- võtlusõppes. Elina Kallas.
01.–02.02 Asjaõiguslike nõuete realiseerimine kohtus. Kaupo Paal.
09.02 Probleemne käitumine või oskuste puudumine? Oskuste

õppe meetod. Angela Jakobson. 09.02 Ettevõtte finantsseisundi analüüs (vene keeles). Mark Kantšukov. 16.02 Jooksukool: valmistumine jooksuvõistlusteks. Harry Lemberg. 22.02 Kiitmise ja karistamise peen kunst: tagasiside kasutamine õpilaste käitumise kujundamisel. Aave Hannus.

PÄRNU

01.–02.02 Praktiline nõustamis- oskus ja stressiennetus õpetaja töös. Liina Puusepp. 02.02 Ürituse paketi koostamine ja kalkulatsioon. Liis Juust. 07.02 Kliendikäitumisele tuginev teenuste arendamine ja loomine. Anne Roosipõld. 10.02 Turundusmaterjalide kujundamine veebipõhiselt Maarja Pajusalu. 14.02 Veinietiketi lühikursus. Anne Roosipõld. 17.02 Brändi visuaalne identiteet. Maarja Pajusalu.

VILJANDI

09.–11.02 Rahvusvaheline talveakadeemia. Ülo Valk, Anzori Barkalaja jt.

NARVA

29.01–09.02 Vene keele vestluskursus (tase A2). Liudmila Nikolaeva.

E-KURSUS

29.01 Õiguse alused. Margus Kurm, Lauri Mälksoo jt.

Haridus- ja kasvatusteaduste doktorikooli seminar «**MIXED METHOD DESIGN**» toimub

5.–6. veebruaril Salme 1a ruumis 305. Seminari juhivad psühholoogia taustaga haridusteadlane Jelena Radisic (Olso ülikool, õpetajakoolituse ja kooliuringute osakond, postdoktorantuur), kellel on kogemusi kvantitatiivsete uuringute ja segameetodite kasutamise alal (sh TALIS, PISA). Tartu ülikooli ASTRA projekt PER ASPERA haridus- ja kasvatusteaduste doktorikooli toetab Euroopa Liidu regionaalarengu fond.

Haridus- ja kasvatusteaduste doktorikooli seminar «**LARGE SCALE ASSESSMENT**» toimub 7. veebruaril Salme 1a ruumis 305 kell 11.30–15.30. Seminari juhivad psühholoogia taustaga haridusteadlane Jelena Radisic (Olso ülikool, õpetajakoolituse ja kooliuringute osakond, postdoktorantuur), kellel on kogemusi kvantitatiivsete uuringute ja segameetodite kasutamise alal (sh TALIS, PISA). Tartu ülikooli ASTRA projekt PER ASPERA haridus- ja kasvatusteaduste doktorikooli toetab Euroopa Liidu regionaalarengu fond.

18. veebruaril toimub ERM-is kolme Tartu ülikooli koori kontsertlavastus. Eesti vabariigi sajandale aastapäevale pühendatud kontsertlavastus kannab pealkirja «**ME HOMMIKUD, ME PÄEVAD, ÖHTUD, ÖÖD**». Tekst Kaur Riismaa, lavastus Jaanus Tepomees (Vanemuise teater). Esinevad: Andres Mähar (Vanemuise teater), Piret Simson, Tartu ülikooli kammerkoor, Tartu ülikooli akadeemiline naiskoor, Tartu akadeemiline meeskoor. Dirigeerivad Triin Koch ja Kuno Kerge. Piletid müügil Piletimaailmas.

22. veebruaril toimub suurejooneline inspiratsiooniüritus **IDEE-DE RAJU**, mis toob kokku üle 20 rahvusvahelise kogemusega ettevõtja ja 300 noore, et üheskoos suurelt mõelda, hulljulgeid ideid luua, mõttekaaslaste leida ja maailma muuta. Maailmakohviku stiilis arutelusid juhivad Eesti parimate idufirmade loojad! Sel aastal on üritus pühendatud Eesti 100 auks: Eestile kingitakse 100 ettevõtlikku ideed! Ehitage üheskoos meie kodumaa tuleviku!

Ajakava

16.00 Tervitus- ja avasõnad. Kuidas ideid ellu viia? 16.25 Arutelu: Mida tahaksid Sina maailmas muuta? 16.40 Inspireeriv lugu: Miks ma alustasin ettevõtlusega? 17.05 Teemade ja lauajuhtide tutvustus. 17.30 Snäki- ja suhtluspaus. 18.00 Ideede genereerimine laudkondades. 19.30 Suupisted ja kontaktide loomine.

Üritust juhivad Harald Lepisk. Osalemine on tasuta ja kõik huvilised on oodatud. Üritus toimub inglise keeles.

IDEELABORI KEVAD 2018

1. märts – 18. mai saab ideid arendust jätkata äriarendusprogrammis STARTER Basic. 5. - 9. veebruaril korraldatakse koostöös Garage48, arvutiteaduste instituudi ja IT akadeemia-ga Student Startup Camp, mis on varasemalt toonud kokku ligi 100 üliõpilast, et 5 päeva jooksul arendada oma idee prototüübini. Registreerimine laagrisse on juba

avatud. Kevadsemestri lõpetab rahvusvaheline äriarendusprogramm NGAL, mida viivad ellu TÜ Ideelabor, TTÜ ettevõtlus- ja innovatsioonikeskus Mektory ja kolm USA ülikooli. NGAL on rahvusvaheline «käed külge» äriarendusprogramm juba tegutsevatele meeskondadele. Osalevad tiimid valitakse märtsis ja juunikuus sõidetakse USAsse. Täpsem teave: www.ideelabor.ut.ee

1. veebruaril algas Tartu ülikooli kevadine vastuvõtutsükkel, mille jooksul on võimalik sisse astuda **23 INGLISKEELSELE BAKA-LAUREUSE JA MAGISTRI ÕPPEKAVALE**. Kandidateerimine ei eelda juba lõpetatud eelnevast astet ja on seega avatud ka kevadistele lõpetajatele. Kuidas oma ülikoolikogemust rahvusvahelisel õppekaval põnevate ainete ning kaasõppijate abiga rikastada, uuri lähemalt ülikooli kodulehelt. TÜ korraldab paljudele ingliskeelsetele magistriprogrammidele tutvustamiseks veebiseminare, mis toimuvad 29. jaanuarist 13. veebruarini. Programmijuhid ja rahvusvahelised tudengid annavad ülevaate programmide sisust

TUNNUSTAMISED

TÜ väikese medali ja tänukirja pälvivad 65. sünnipäeval kliinilise meditsiini instituudi südamekliiniku kardioloogia lektor **KRISTIN LAMP**, füüsika instituudi juhtivinsener **HANNES SAUMAA** ning optika ja gaaslahenduse vanemteadur **PEETER PARIS**; 60. sünnipäeval füüsika instituudi füüsikahariduse osakonna juhataja, programmijuht **KALEV**

ning vastavad ka küsimustele. Kõik webinarid toimuvad inglise keeles.

EUROOPA KOSMOSEAGENTUURI EESTI ÄRIINKUBAATOR ootab ägedaid kosmose idufirmasid. Möödunud aasta sügisel avatud Euroopa kosmoseagentuuri Eesti äriinkubaator (ESA BIC Estonia) ootab 50 000 euro suurusele arendustoetusele kandideerima ägedaid ja innovaatilisi idufirmasid, kelle äriidee põhineb kosmosetehnoloogiate kasutamisel nii maa peal kui kosmoses. Teaduspargi Tehnopol Startup Inkubaatori juht Martin Goroško sõnul on kandideerimise oodatud kõik ettevõtted, kelle tootel või teenusel on seos kosmosega. ESA BIC Estonia juhi Andrus Kurvitsa sõnul aitab 50 000 euro suurune toetus meeskondi tootearenduses kõvasti edasi. Kandidateerimise tähtaeg on 8. märts 2018 ning täpsem informatsioon koos vajalike dokumentidega on leitav <https://www.esabic.ee/Kosmose-ariinkubaatori-eesmark-on-luua-uisi-tookohti-ja-arendada-kohalikku-majandust>. Inkubatsiooniprogramm aitab edendada kosmosega seotud äriideid,

TARKPEA; pensioneerumise puhul majandusteaduskonna kauaaegne õppejõud **NADEŽDA IVANOVA** ning kliinilise meditsiini instituudi spordimeditsiini ja taastusravi kliiniku füsiatria ja taastusravi vanemassistent **ANN TAMM**.

TÜ aumärgi ja tänukirjaga tunnustati 60. sünnipäeval Eesti

pakkudes neile tehnilist tuge ja äriinõustamist. Aastas toetavad üle Euroopa tegutsevad kosmose äriinkubaatorid enam kui 140 uue ettevõtte tegevust ja kasvu. Euroopa kosmoseagentuuri Eesti äriinkubaator (ESA BIC Estonia) on esimene omataoline Baltikumis. Tegemist on üleeuroopalise inkubaatorite võrgustikuga, kuhu kuulub 18 kosmose äriinkubaatorit. Inkubaatori eesmärk on viie aasta jooksul aidata 20 Eesti idufirmal jõuda rahvusvahelisele turule, pakudes neile toote või teenuse arendamiseks 50 000 euro suurust stardirahastust koos valdkonnaspetsiifilise mentorlusega. ESA BIC Eesti juhtpartner on Tartu teaduspargi, kes pakub koostöös Tallinna teaduspargiga Tehnopol inkubatsiooniteenust Tallinnas ja Tartus. ESA BIC Eesti konsortsium koosneb kaheksast partnerist: Tartu teaduspargi, Tallinna teaduspargi Tehnopol, Tartu linn, Tallinna linn, Tartu ülikool, Tallinna tehnikaülikool, Tartu observatoorium ja Kredex. Rohkem teavet ESA BIC Eesti kohta: <https://www.facebook.com/esabicestonia/>

mereinstituudi laboranti **MARI-LIIS VIILMANNI**.

TÜ tänukirja pälvivad 90. sünnipäeval füüsika instituudi endine töötaja **NATALIA LUŠTŠIK**; 80. sünnipäeval kliinilise meditsiini instituudi lastekliiniku sekretär **TIINA VINNI** ning keemia instituudi analüütilise ja füüsikalise keemia teadur **VILVE NUM-**

MERT; 65. sünnipäeval ühiskonnateaduste instituudi sotsiaalpoliitika lektor **JÜRI KÕRE**.

60. sünnipäeval humanitaarteaduste ja kunstide valdkonna arheoloogia professor, akadeemik **VALTER LANG**; 50. sünnipäeval peremeditsiini ja

rahvatervishoiu instituudi tervise edendamise lektor **INGA VILLA** ning infotehnoloogia osakonna infotehnoloogia peaspetsialist **ROBERT TIISMUS**; pensioneerumise puhul ajaloo ja arheoloogia instituudi koordinaator **LUDMILLA MEIEL**, majandusteaduskonna kauaaegne

õppejõud ja koordinaator **JUTA SIKK**, raamatukogu käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonna raamatukoguhoidja **MARE RAND** ning säilitus- ja konserveerimisosakonna desinfektor **TIIU FAHRUTDINOVA**.

ÕNNITLEME

70 VIIVE SOOME, kommunikatsiooni-osakonna administraator – 31. jaanuar

70 PEETER ROOSIMAA, humanitaarteaduste ja kunstide valdkonna emeriitdotsent – 1. veebruar

65 JÜRI ROOSAARE, geoinformaatika dotsent – 4. veebruar
JUHO JALVISTE, videospetsialist – 8. veebruar
MERIKE ENNOK, lugejateenindaja – 15. veebruar
HELI KALDALU,

vanemraamatupidaja – 15. veebruar
EDA-ANN VÄRIMÄE, lastekirurgia assistent – 15. veebruar
HELJO KAIMA, matemaatika ja statistika instituudi sekretär – 20. veebruar

60 MARE KAH, raamatukoguhoidja – 22. veebruar

55 KAI VELLAK, botaanika- ja mükoloogiamuuseumi juhataja ja taimeökoloogia vanemteadur – 24. veebruar

55 MARIS LAAN, inimese geneetika professor – 21. veebruar
TRIIN VIHALEMM, kommunikatsiooniuuringute professor ja meedia ja kommunikatsiooni õppetooli juhataja – 22. veebruar

35 INDREK SOIDLA, analüütik – 27. veebruar

30 JAANA MÄESALU, digitaliseerija – 26. veebruar

UNITARTUSCIENCE INSTAGRAM

Ülikooli kontol unitartuscience fotode ja videote jagamiskeskonnas Instagram saavad kasutajad teemasilti #unitartuscience kasutades oma teadustegevusest visuaalseid jäädvustisi jagada. Avaldame väikse valiku akadeemikute ja tudengite postitatud piltidest.

Animistlik kild Eesti Rahva Muuseumi «Uurali kaja» näitusel. Handi pill jumalatele sõnumite saatmiseks.



FOTO: ART LEETE, ETNOLOOGIA PROFESSOR

Foneetikalaborisse saabusid ASTRA projekti raames hangitud uued seadmed, sealhulgas artikulograaf, mille abil saab jälgida keele ja huulte liikumist.

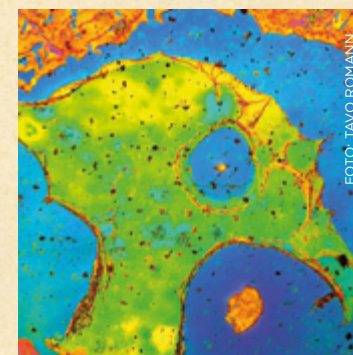


FOTO: TAVO ROMANN



POSTITAS: A.SOLNIK; TEKST JA PILDID: KTAMBETS, LLSAAG



3000 aasta vanuse Egiptuse muumia pärilikkusaine uurimine on omaette väljakutse - seda isegi kivi- ja pronksiaegsete Euraasia elanike säilmeid igapäevaselt uurivatele teadlastele.

TÜ teadlased, linnaplaneerijad, maastikuarhitektid ning Tartu elanikud arutlesid, kuidas Tartu linnaloodust elurikkamaks muuta. Elurikkam linnaloodus muudaks inimeste heaolu paremaks ja pakuks Eesti loomadele ja taimedele elukohta - kasulik kõikidele. Loodetavasti aitab see ka kaasa, et 2024. aastal saab Tartust Euroopa Liidu kultuuripealinn.



POSTITAS: L. NEUENKAMP; FOTO: G. LIIVAMÄGI



POSTITAS: PÄRTEL LIPPUS; EESTI FONEETIKA VANEMTEADUR

Tallinnas toimunud Õpi Tartus üritusel said huvilised seajalgade peal oma kirurgioskuseid katsetada!

Tavo Romann kutsus polütsüaanoboraani portreega Vikipeedia teadusfoto konkursil osalema.

Tartu Ülikooli karjääripäev

Võta vedu, saavutad edu!

15. veebruaril 2018
Motiveerivad kõned, töötod, ettevõtted -
tule ja avasta oma praktikavõimalused!

Informatsioon ja registreerimine:
careerday.ut.ee



DOKTORIKOOL

5. veebruaril algab haridus- ja kasvatusteaduste doktorikooli seminar «Mixed Method Design». Seminari korraldab psühholoogia taustaga haridusteadlane Jelena Radisic.



KURSUS

9. veebruaril algab TÜ Viljandi kultuuriakadeemia korraldatav kolmepäevane kohalikku kultuuri tutvustav kursus Eestisse äsja elama asunud välismaalastele.



KONTSERT

23. jaanuaril toimub TÜ aulas filharmoonia kammerkoori kontsert algusega kell 19. Kontserdisari: «Palved II. Missa Syllabica». Üritus on piletiga ja kõik huvilised on oodatud.

5

5

9

11

23

KONVERENTS

5. veebruaril toimub 27. korda iga-aastane konverents arstidele ja tervishoiutöötajatele. Esinevad näiteks sotsiaalministeeriumi terviseala asekanstler Maris Jesse.



ÕPPETÖÖ

11. veebruaril lõpeb tudengite jaoks kevadsemstri õppeainetele registreerumine. Õppeainetele saab registreeruda ÖISis. Teguderohket uut semestrit ja palju uusi teadmisi.



VEEBRUAR 2018

E T K N R L P E T K N R L P E T K N R L P E T K N R L P
29 30 31 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 1 2 3 4